

Poliisin määrämät sakkorangaistukset ja liikennevirhemaksu

Poliisi (AMK) -opiskelijoille suunnattu verkkokurssi sakkorangaistuksista ja liikennevirhemaksusta

Marianne Mustalahti & Juho Nikunen

5/2023

TIIVISTELMÄ

Tekijät: Marianne Mustalahti & Juho Nikunen

Opinnäytetyön muoto: Toiminnallinen opinnäytetyö

Julkisuusaste: Julkinen

Ohjaaja: Mika Kyrönviita & Jari Saari

Tutkinto: Poliisi (AMK), AMK20211

Joulukuussa 2016 uudistuneen sakkomenettelylain myötä tuomiovaltaa siirrettiin tiettyjen edellytysten täytyessä syyttäjältä poliisille. Uudistuksen myötä poliisin on tunnettava eri sakkolajit ja tiedettävä miten ja millä perusteella ne muodostuvat, jotta poliisi voi kertoa asiakkaalle asian käsittelystä, etenemisestä sekä muutoksenhausta sakkolajista riippumatta.

Lisäksi kesäkuussa 2020 uudistui tieliikennelaki, jonka myötä tieliikenteessä aiemmin määrätty rikesakko korvattiin liikennevirhemaksulla. Liikennevirhemaksu ei ole sakko vaan hallinnollinen maksuseuraamus, jonka poliisi määrää muun muassa vähäisistä tieliikennelain vastaisista teoista tai laiminlyönneistä.

Poliisi määrää sakkoja ja liikennevirhemaksuja työssään päivittäin, joten aihe on olennainen osa poliisin työtä ja ammattitaitoa, mutta myös ensiarvoisen tärkeä osallisten oikeusturvan kannalta.

Tämä opinnäytetyö on toteutettu toiminnallisena opinnäytetyönä, jonka rakenne on kaksiosainen. Opinnäytetyömme koostuu raportista sekä produktina toteutetusta verkkokurssista. Raportissa käsittelemme sakkomenettelyn ja liikennevirhemaksun määräämisen edellytyksiä, eri sakkolajien ja liikennevirhemaksun perusteita ja prosesseja sekä näihin liittyviä käsitteitä ja lainsäädäntöä. Lisäksi kerromme raportissa, miten olemme päätyneet kyseiseen aiheeseen, miten ja miksi toteutimme tämän opinnäytetyön sekä esittelemme verkkokurssin sisältöä ja toteutusta.

Produktina toteuttamamme opetusvideotyylinen verkkokurssi on nimeltään poliisin määräämät sakkorangaistukset ja liikennevirhemaksu -verkkokurssi. Verkkokurssi pohjautuu opinnäytetyömme raporttiin. Se on suunnattu poliisiopiskelijoille, joilla on vielä opintoihin kuuluva työharjoittelujakso edessään. Verkkokurssin tarkoituksena on vahvistaa poliisiopiskelijan sakkomenettelyn ja liikennevirhemaksun osaamista sekä kerrata opittua ennen työharjoittelujakson alkamista.

Sivumäärä: 50 sivua

Tarkastuskuukausi ja vuosi: Toukokuu 2023

Avainsanat: Sakkomenettely, liikennevirhemaksu, sakkolaji, tiedoksianto, muutoksenhaku, poliisi

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
2	OPINNÄYTETYÖN TAUSTAA	2
2.1	Aiheen valinta	2
2.2	Toiminnallinen opinnäytetyö.....	3
2.3	Lähdeaineisto	4
2.4	Opinnäytetyön tavoitteet	4
3	KÄSITTEIDEN MÄÄRITTELY	5
4	SAKKOMENETTELY	6
4.1	Sakkolajit	8
4.1.1	Rikesakkomääräys (RIM)	8
4.1.2	Sakkomääräys (SAM)	9
4.1.3	Sakkovaatimus (SAV)	10
4.1.4	Rangaistusvaatimus (RAV)	11
4.1.5	Rangaistusmääräys (RAM)	11
4.2	Suostumus sakkomenettelyyn	12
4.3	Asianomistajan rangaistusvaatimus	13
4.4	Päiväsakko	14
4.4.1	Päiväsakon rahamäärän määräytyminen	15
4.4.2	Tulotietojen kiistäminen.....	16
4.5	Sakkojen yhdistäminen ja korottaminen	16
4.5.1	Yhteinen päiväsakkorangaistus.....	17
4.5.2	Yhteinen rikesakkorangaistus.....	17
4.5.3	Päiväsakon ja rikesakon yhdistäminen	18
4.5.4	APR-korotus.....	18
4.5.5	Vertailukorotus	19
4.5.6	Rikesakkokorotus.....	19
4.6	Rikosuhrimaksu (RUM).....	20
4.7	Menettämisseuraamus.....	21

4.8	Sakon teonkuvaus	21
4.9	Sakon tiedoksianto	22
4.9.1	Sakon kirjaaminen valmiiksi odottamaan tiedoksiantoa	24
4.10	Sakon maksaminen	25
4.11	Muutoksenhaku	26
4.12	Sakon muuntorangaistus	26
4.13	Kolmenlaista esitutkintaa	27
4.13.1	Suppea esitutkinta – ETL-suppea esitutkinta	28
4.13.2	Sakkomenettelyn suppea esitutkinta – SML-suppea esitutkinta.....	28
4.13.3	Kuulustelun kirjaaminen sakkomenettelyssä	30
5	LIIKENNEVIRHEMAKSU	31
5.1	Liikennevirhemaksun määrääminen.....	32
5.2	Liikennevirhemaksujen yhdistäminen.....	33
5.3	Asianosaisten suostumus ja kuuleminen.....	34
5.4	Liikennevirhemaksun käsittely alaikäisen osalta	34
5.5	Liikennevirhemaksun tiedoksianto	35
5.6	Liikennevirhemaksun maksaminen	36
5.7	Muutoksenhaku	36
6	YLINOPEUS - LIIKENNERIKOS VAI LIIKENNERIKKOMUS	37
7	AJOKIELLON MÄÄRÄÄMISEEN VAIKUTTAVAT LIIKENNEVIRHEMAKSUT JA SAKKORANGAISTUKSET	39
8	PRODUKTI	40
8.1	Verkkokurssin työstämisprosessi	41
8.2	Verkkokurssin sisältö	42
8.3	Verkkokurssin osaamistavoitteet.....	43
9	LOPUKSI.....	44
	LÄHTEET	47

1 JOHDANTO

Joulukuussa 2016 uudistuneen sakkomenettelylain myötä poliisi voi tiettyjen edellytysten täytyessä käyttää lopullista tuomiovaltaa määräämällä rikostuomioon rinnastettavan ja pakolla täytäntöön pantavissa olevan sakkorangaistuksen. Ennen uudistunutta sakkomenettelyä poliisi antoi vain rangaistusvaatimuksia, jotka syyttäjä myöhemmin vahvisti.

Uudistuksen myötä poliisin on tunnettava kaikki viisi eri sakkolajia ja tiedettävä miten ja millä perusteella ne muodostuvat, jotta poliisi voi kertoa asiakkaalle asian käsittelystä ja sen etenemisestä sakkolajista riippumatta.

Sakotustilanteessa poliisin on tiedettävä mitä asianosaisilta tulee kysyä ja mitä heille tulee kertoa, aina suostumuksen merkityksestä muutoksenhakuohjeisiin asti, jotta asianosaisten oikeusturva tosiasiallisesti toteutuu.

Näiden lisäksi kesäkuussa 2020 uudistui tieliikennelaki, jonka myötä tieliikenteessä aiemmin määrätty rikesakko korvattiin liikennevirhemaksulla. Liikennevirhemaksu ei ole sakko vaan hallinnollinen maksuseuraamus, jonka poliisin määrää muun muassa tieliikennettä koskevien säännösten vähäisestä rikkomisesta tai laiminlyönnistä. Myös liikennevirhemaksun tiedoksiannossa on omat erityispiirteensä, jotka poliisin on hallittava ja osattava kertoa asiakkaalle.

Poliisi määrää sakkoja ja liikennevirhemaksuja työssään päivittäin, joten mielestämme aihe on olennainen osa poliisin työtä ja ammattitaitoa, mutta myös ensiarvoisen tärkeä osallisten oikeusturvan kannalta. Poliisiopintojemme aikana ennen työharjoittelujaksoa kokonaiskuvamme sakkomenettely- ja liikennevirhemaksuasioista ei ollut vielä sillä tasolla, että olisimme voineet vakuuttavasti kertoa asiakkaalle sakkomenettelystä, sakkoasian etenemisestä tai vastata asiantuntevasti asiakkaan esittämiin kysymyksiin. Vasta työharjoittelujakson aikana valvonta- ja hälytystoiminta- sekä liikennejaksolla asiat alkoivat jonkin verran selkiytymään.

Teimme työharjoittelujaksolla havaintoja, että Oulussa ja Lahdessa liikennepuolella työskentelevillä poliisimiehillä sakkomenettely- ja liikennevirhemaksuasiat olivat kokonaisuudessaan hyvin hallinnassa ja sakkoja sekä liikennevirhemaksuja kirjattiin ja annettiin tiedoksi päivittäin.

Lahdessa puolestaan valvonta- ja hälytystoimintapuolella oli havaittavissa jonkin verran haluttomuutta puuttua liikenne rikkomuksiin ja kirjata asiasta sakkoa tai liikennevirhemaksua. Mikäli asiaan puututtiin, asiakas selvisi usein näistä tilanteista suullisella huomautuksella.

2 OPINNÄYTETYÖN TAUSTAA

2.1 Aiheen valinta

Meille oli jo poliisiopintojemme alkuvaiheessa selvää, että halusimme tehdä opinnäytetyömme yhdessä parityönä ja toteuttaisimme opinnäytteen toiminnallisena opinnäytetyönä. Aloimme miettiä aihetta aktiivisesti vasta kun itse opinnäytteen työstäminen alkoi lähestyä. Olimme kuitenkin käyneet keskustelua aiheesta aikaisemmin ja me molemmat halusimme tehdä opinnäytetyömme aiheesta, joka koskisi poliisin arkityötä. Tämän lisäksi aiheen tuli olla kiinnostava, motivoiva ja mahdollisimman hyödyllinen oman oppimisemme kannalta.

Pohdimme, mitä haasteita meille oli tullut työharjoittelun aikana vastaan, mihin poliisin arkipäiväiseen työhön liittyvästä asiasta tarvitsisimme lisää osaamista, tietotaitoa ja mitä osa-aluetta halusimme itsessämme kehittää.

Pohdimme ajatuksiamme paperille ja molemmilla ajatukset pyörivät vahvasti valvonta- ja hälytystoiminnan sekä liikennepuolen osaamisalueissa. Meillä molemmilla oli ollut haasteita sakon tiedoksiannossa, koska sakkomenettelyn tuntemus ei ollut niin hyvin hallinnassa, että olisimme osanneet vastata aina asiakkaan esittämiin kysymyksiin, voinko maksaa sakon osissa, miten saan lisää maksuaikaa, miksi pitää maksaa rikosuhrimaksu tai miksi sain sakon enkä liikennevirhemaksua. Tästä saimme ajatuksen, että opinnäytetyömme aihe tulisi käsittelemään sakkomenettelyä ja liikennevirhemaksua.

Tutustuimme aihetta käsitteleviin opinnäytetöihin ja totesimme, että aihetta on käsitelty monipuolisesti useissa eri opinnäytetöissä ja toiminnallisten opinnäytteiden produktina oli toteutettu muun muassa uudistunutta sakkomenettelyä käsittelevä kenttäopas sekä sakkomenettelyä ja liikennevirhemaksua käsittelevä muistio. Aiheesta ei ollut kuitenkaan tehty verkkokurssia. Pohdimme, että sakkomenettelyä ja liikennevirhemaksua käsittelevä opetusvideotyylinen verkkokurssi olisi omiaan tukemaan erityisesti työharjoitteluun lähtevien poliisiopiskelijoiden sakkomenettelyn ja liikennevirhemaksun opiskelua. Verkkokurssi tarjoaisi vaihtoehdoisen tavan opiskella sakkomenettelyn ja liikennevirhemaksun perusteita ja prosesseja sekä tukisi erilaisia oppimistyyliä. Päätimme toteuttaa toiminnallisen opinnäytetyömme produktina sakkomenettelyä ja liikennevirhemaksua käsittelevän verkkokurssin.

2.2 Toiminnallinen opinnäytetyö

Opinnäytetyöt voidaan jakaa kahteen kategoriaan, toiminnallisiin ja tutkimuksellisiin opinnäytetöihin. Menetelmien osalta olennaisin ero on se, että toiminnallisessa opinnäytetyössä syntyy produkti eli lopputuotos ja tutkimuksellisen opinnäytetyön tavoitteena on luoda uutta tietoa olemassa olevan tiedon pohjalta eri menetelmiä hyödyntäen. (Vilkkä & Airaksinen 2004, 9.)

Toteutimme opinnäytetyömme toiminnallisena opinnäytetyönä, jonka produktina kehitimme verkkokurssin, joka on nimeltään poliisin määräämät sakkorangaistukset ja liikennevirhemaksu -verkkokurssi. Toiminnallisen opinnäytetyömme rakenne on kaksiosainen. Se muodostuu tästä raportista eli työn teoriaosuudesta sekä produktina toteutetusta opetusvideotyylisestä verkkokurssista.

Toiminnallisessa opinnäytetyössä ei ole välttämätöntä käyttää tutkimuksellisia menetelmiä, mutta toiminnallisessa opinnäytetyössä tarvitaan kuitenkin tutkimuksellista selvittämistä, joka auttaa tiedonhankinnassa. Toiminnallisessa opinnäytetyössä myöskään kerätyn lähdeaineiston tarkka ja järjestelmällinen analysointi ei ole aina yhtä välttämätöntä kuin tutkimuksellista opinnäytetyötä tehdessä. (Vilkkä & Airaksinen 2004, 14, 56–58.)

Käsitlemme opinnäytetyötämme pääosin lainopillisesta näkökulmasta, sillä sakkomenettelyn käyttäminen ja liikennevirhemaksun määrääminen on tarkasti laissa säädeltyä. Opinnäytetyömme tietopohja perustuukin pääosin sakkomenettelyä ja liikennevirhemaksua käsittelevään lainsäädäntöön, hallituksen esityksiin sekä Poliisihallituksen laatimaan ns. ”sakkokäsikirjaan”.

Raportissa tuomme alkuun esille, miten olemme päätyneet kyseiseen aiheeseen. Tämän jälkeen käsitlemme sakkomenettelyyn ja liikennevirhemaksuun liittyviä käsitteitä, sakkomenettelyn ja liikennevirhemaksun teoriapohjaa sekä aiheeseen liittyvää lainsäädäntöä. Loppuun olemme koostaneet vielä raportin verkkokurssin kehittämisestä. Emme käsittele tässä opinnäytetyössä sakkomenettelyyn tai liikennevirhemaksun määräämiseen liittyviä poliisin tietojärjestelmiä, emmekä myöskään syvenny sakon tai liikennevirhemaksun teontarkenteisiin. Nämä olemme rajanneet opinnäytetyömme ulkopuolella.

Produktina toteuttamamme opetusvideotyylinen verkkokurssi pohjautuu opinnäytetyömme raporttiin. Produktimme tarkoituksena on tarjota selkeä ja informatiivinen, teoriaopiskelua ja erilaisia oppimistyylejä tukeva verkkokurssi sakkomenettelyn ja liikennevirhemaksun opiskeluun. Verkkokurssi on suunnattu ensisijaisesti työharjoitteluun lähteville poliisiopiskeijoille.

Toiminnallisen opinnäytetyön yhteen osa-alueeseen kuuluu lopullisen produktin testaus (Vilkkä 2021, 21). Tarkoituksenamme on testauttaa toteuttamamme verkkokurssi muutamilla Poliisiammattikorkeakoulun eri vaiheissa opinnoissa olevilla opiskelijoilla sekä muutamilla sakkomenettelyyn ja

liikennevirhemaksuun perehtyneillä Poliisiammattikorkeakoulun opettajilla, jotta voimme varmistua verkkokurssin käyttökelpoisuudesta sekä asiasisällön paikkansa pitävyydestä.

2.3 Lähdeaineisto

Opinnäytetyömme tietopohja perustuu sakkomenettelyä ja liikennevirhemaksua käsittelevään lain-säädäntöön, hallituksen esityksiin sekä Poliisihallituksen laatimaan ns. sakkokäsikirjaan. Lisäksi olemme täydentäneet opinnäytetyömme tietopohjaa hyödyntämällä eri viranomaisten verkkosivustoja. Opinnäytetyömme raportti seuraa rakenteeltaan pääasiassa Jasmi Järvisen ja Petra Riipisen opinnäytetyötä Sakon ja liikennevirhemaksun määräämisestä, jossa on käsitelty monipuolisesti sakkomenettelyä sekä liikennevirhemaksun määräämistä.

2.4 Opinnäytetyön tavoitteet

Opinnäytetyömme tavoitteena oli toteuttaa mahdollisimman selkeä, yksinkertainen ja kattava kokonaisuus sakkomenettelyä ja liikennevirhemaksua koskevista asioista. Poliisi määrää työssään sakkoja ja liikennevirhemaksuja päivittäin, joten aihe on hyvin arkinen ja olennainen osa poliisin työtä ja ammattitaitoa, mutta myös ensiarvoisen tärkeä osallisten oikeusturvan kannalta.

Opinnäytetyössämme vastaamme muun muassa seuraaviin kysymyksiin:

1. Miksi juuri tämä sakkolaji?
2. Milloin määrätään päiväsakoilla käsiteltävä sakkorangaistus ja milloin hallinnollinen liikennevirhemaksu?
3. Miten sakkorangaistus määräytyy tapauksessa, jossa on tapahtunut sekä liikenne rikos että liikenne rikkomus?
4. Mitä asioita kerron asiakkaalle sakkorangaistuksen ja liikennevirhemaksun tiedoksiannossa?

Tavoitteenamme oli luoda etenkin työharjoitteluun lähteviä poliisiopiskelijoita hyödyttävä tietopaketti sakkomenettelyn ja liikennevirhemaksun perusteista ja prosesseista, jotta eri sakkolajien sekä liikennevirhemaksun tiedoksianto, muutoksenhausta kertominen ja vastaaminen asiakkaan esittämiin kysymyksiin olisi helpompaa ja ammattimaisempaa.

Halusimme toteuttaa selkeän, informatiivisen, visuaalisesti miellyttävän ja opettavaisen verkkokurssin, joka vahvistaisi poliisiopiskelijan sakkomenettelyn ja liikennevirhemaksun osaamista ja toisi tukea teoriaopiskelun rinnalle.

Tarkoituksenamme oli toteuttaa opetusvideotyylinen verkkokurssi, jossa käsitellään muun muassa jokainen sakkolaji, liikennevirhemaksu, tiedoksianto sekä muutoksenhaku omana osionaan esi-

merkkien ja tehtävien kera. Jokainen oppii asioita omalla tavallaan. Osa oppii lukemalla, osa kuuntelemalla, osa tekemällä ja osa nämä yhdistämällä. Halusimme tuoda verkkokurssin yhtenä vaihtoehtona sakkomenettelyn ja liikennevirhemaksun opiskelulle. Tavoitteenamme on, että verkkokurssi tulisi Poliisiammattikorkeakoulun opetuskäyttöön osaksi sakkomenettelyn ja liikennevirhemaksun opiskelua.

Yksi tavoitteistamme oli, että opinnäytetyömme kautta myös oma tietämyksemme sakkomenettelyä ja liikennevirhemaksua kohtaan kasvaa, ymmärrämme ja hallitsemme perusteet ja prosessit, osaamme suorittaa tiedoksiannot ja kertoa muutoksenhausta itsevarmasti ja ammattitaitoisesti sekä vastata asiakkaiden esittämiin kiperiin kysymyksiin. Lisäksi toivomme, että tulevaisuudessa voimme jakaa omaa tietämystämme ja osaamistamme sakkomenettelystä ja liikennevirhemaksusta eteenpäin, olipa kyseessä sitten asiakas, poliisiopiskelija tai vaikkapa jo kokenut poliisimies.

3 KÄSITTEIDEN MÄÄRITTELY

Rikos. Rikos on tunnusmerkistön mukainen, oikeudenvastainen, syyllisyyttä osoittava teko tai laiminlyönti, joka on laissa rangaistavaksi säädetty teko (Poliisihallitus 2019, 10).

Rikkomus. Rikkomus on rikos-sanan synonyymi, jolla tarkoitetaan vähäistä oikeudenvastaista tekoa. Lainsäädännössä käytetään rikoksen sijaan rikkomus-sanaa vähäisistä rikoksista kuten liikenerikkomus, ajoneuvorikkomus sekä järjestysrikkomus. (Poliisihallitus 2019, 3.)

Rikkomuksesta epäilty. Sakon saajaa kutsutaan sakkomenettelyssä rikkomuksesta epäillyksi (Syyttäjälaitos, luettu 4.2.2023.)

Sakkomenettely. Sakkomenettely tarkoittaa tuomioistuimen ulkopuolella tapahtuvaa sakkoasian kirjallista käsittelyä ja ratkaisua, jossa tuomiovaltaa käyttävät poliisi ja syyttäjä (Poliisihallitus 2019, 1).

Liikennevirhemaksu. Liikennevirhemaksu ei ole sakko vaan se on hallinnollinen maksuseuraamus lainvastaisesta menettelystä. Liikennevirhemaksu on pysäköintivirhemaksua muistuttava, huomautusta ankarampi, mutta sakkoa lievempi rangaistus. (Liikenteen oppikirja 2021, luettu 11.3.2023.)

Liikenerikkomus. Liikenerikkomus ei ole rikosnimike, vaan sanalla kuvataan tieliikennelain 6. luvussa tahallisesta tai huolimattomuudesta tapahtuneita vähäisiä tieliikennelain vastaisia tekoja tai laiminlyöntejä (Liikenteen oppikirja 2021, luettu 11.3.2023).

APR. APR on lyhenne päiväsakon rahamäärästä annetusta asetuksesta. Asetus päiväsakon rahamäärästä (APR, 609/1999) säätelee muun muassa päiväsakon vähimmästä rahamäärästä sekä sakon vähimmästä kokonaismäärästä.

Itsekriminointisuoja. Rikoksesta epäillyllä on oikeus olla myötävaikuttamatta sen rikoksen selvittämiseen, josta häntä epäillään. Rikoksesta epäillyllä on oikeus vaieta ja olla vastaamatta poliisin esittämiin kysymyksiin. (ETL 4:3).

Vaatus. Sakkomenettelyssä vaatimuksella tarkoitetaan poliisin toimivaltaan kuuluvaa toimenpiteitä, jolla poliisi vaatii rikkomuksesta epäillylle sakkorangaistusta ja menettämisseuraamusta. Vaatus ei ole asian lopullinen ratkaisu, sillä vaatimuksen ratkaiseminen kuuluu syyttäjän toimivaltaan. Sakkomenettelyssä sakkovaatimuksen ratkaisee syyttäjä antamalla rangaistusmääräyksen. (K. Arvelin & S. Rantaeskola 2017, luettu 5.5.2023.)

Määräys. Sakkomenettelyssä määräyksellä tarkoitetaan ratkaisua, jossa poliisi tai syyttäjä ratkaisee tuomiovaltansa piiriin kuuluvan rikosasian. Määräys vastaa oikeudellisilta vaikutuksiltaan tuomioistuimen tuomiota. Sakkomenettelyssä annettavia määräyksiä ovat poliisin määräämä rikesakkomääräys ja sakkomääräys sekä syyttäjän määräämä rangaistusmääräys. (K. Arvelin & S. Rantaeskola 2017, luettu 5.5.2023.)

Tiedoksianto. Tiedoksiannolla sakkorangaistuksen ja liikennevirhemaksun saaja saa tiedon häntä koskevista oikeudellisista tai hallinnollisista seuraamuksista. Samalla tiedoksianto käynnistää muutoksenhakuajan ja oikaisuvaatimuksen toimitusajan sekä maksuajan kulumisen. (K. Arvelin & S. Rantaeskola 2017, luettu 5.5.2023.)

Opinnäytetyössämme käytetyt käsitteet: Käytämme opinnäytetyössämme sakkomenettely -osiossa rikos-sanaa. Sakkomenettelyssä käsitellään rikoksia, mutta rikokset ovat luonteeltaan vähäisiä. Rikoksen vähäisyydestä huolimatta niihin liittyy kuitenkin rikosoikeudellinen vastuu. Liikennevirhemaksu on sakkorangaistusta lievempi rangaistus, joten selvyyden vuoksi käytämme liikennevirhemaksu -osiossa rikkomus-sanaa, jotta sakkorangaistuksen ja liikennevirhemaksun välinen ero käy selvästi ilmi. Käytämme opinnäytetyössämme sakon saajasta nimitystä rikkomuksesta epäilty.

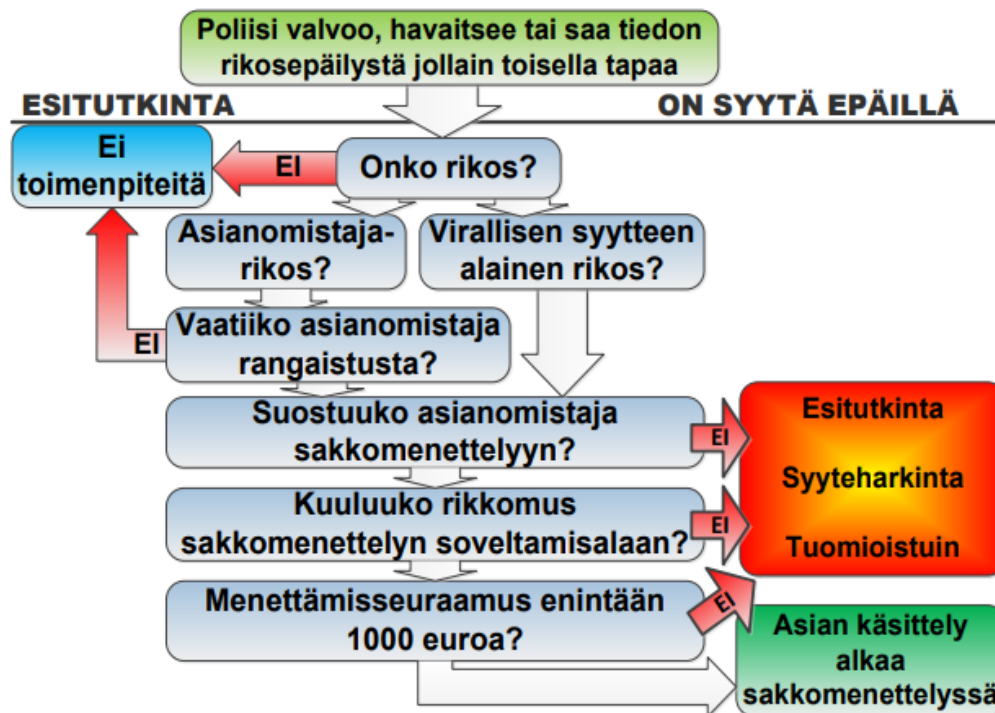
4 SAKKOMENETTELY

Laki sakon ja rikesakon määräämisestä (SML, 754/2010) eli ns. sakkomenettelylaki astui voimaan 1.12.2016, jonka myötä sakkomenettelyssä tuomiovaltaa siirrettiin tiettyjen edellytysten täytyessä syyttäjältä poliisille.

Poliisi voi käyttää sakkomenettelyssä lopullista tuomiovaltaa määräämällä rikkomuksesta epäillylle lainvoimaisen, rikostuomioon rinnastettavan ja pakolla täytäntöön pantavan rikesakkomääräyksen tai sakkomääräyksen (Saari 2021, luettu 10.2.2023). Poliisi voi käyttää sakkomenettelyssä myös ratkaisuvalltaansa antamalla rikkomuksesta epäillylle sakkovaatimuksen tai rangaistusvaatimuksen. Rangaistusmääräyksen määrääminen kuuluu syyttäjän yksinomaiseen toimivaltaan. (Syyttäjälaitos, luettu 6.2.2023.)

Sakkomenettelyllä tarkoitetaan tuomioistuimen ulkopuolella tapahtuvaa sakkoasian kirjallista käsittelyä ja ratkaisua, jossa tuomiovaltaa käyttävät poliisi ja syyttäjät. Sakkomenettelyä voidaan soveltaa yksinkertaisissa ja selvissä rikosasioissa, joihin ei liity vaikeita tai epäselviä oikeudellisia näyttö- tai tulkintakysymyksiä ja joista ei ole säädetty ankarampaa rangaistusta kuin rikesakko, sakko tai enintään kuusi kuukautta vankeutta. (Poliisihallitus 2019, 1, 13–14.)

Lisäksi sakkomenettelyn ehdottomana edellytyksenä on, että rikkomuksesta epäilty ja asianomistaja antavat suostumuksensa asian ratkaisemiseen sakkomenettelyssä. Asianomistajalla ei saa olla myöskään yksityisoikeudellisia vaatimuksia asiassa, jotta asia soveltuu sakkomenettelyyn. (Poliisihallitus 2019, 2–3, 22.) Poliisi voi sakkorangaistuksen ohessa määrätä enintään 1000 euron suuruisen menettämisseuraamuksen. Lisäksi poliisi määrää sakkomenettelyssä 40 euron suuruisen rikosuhrimaksun, niistä teoista, joista säädetty ankaran rangaistus on vankeutta. (Syyttäjälaitos, luettu 4.2.2023.)

Kaavio 1. Sakkomenettely pähkinänkuoressa. Kuva Konsta Arvelinin ja Satu Rantaeskolan Sakkomuistiosta, 2017.

Täysimääräiseen rikosprosessiin verrattuna sakkomenettely on helpompi, nopeampi ja taloudellisesti tapa käsitellä rikosasioita. Täysimääräisessä rikosprosessissa poliisi suorittaa rikosasiassa esitutinnan, jonka perusteella syyttäjä tekee asiassa syyteharkinnan ja tämän jälkeen asia etenee mahdolliseen tuomioistuinkäsittelyyn. (Poliisihallitus 2019, 1.) Sakkomenettelyssä taas poliisi selvittää asian lähtökohtaisesti heti tapahtumapaikalla ja ratkaisee asian sakkorangaistuksella, käyttämällä joko tuomiovaltaa tai ratkaisuvalltaa (Poliisihallitus 2019, 143).

Sakkomenettelyä ei kuitenkaan voida soveltaa tilanteessa, jossa rikkomuksesta epäilty on edeltävän vuoden aikana syyllistynyt vähintään kuusi kertaa samankaltaiseen, sakkomenettelyssä ratkaistavaan rikokseen ja tekojen samankaltaisuus osoittaa kokonaisuutena arvioiden piittaamattomuutta lain kieltoja ja käskyjä kohtaan (SML 1.5 §). Tällöin asiasta kirjataan rikosilmoitus ja asia etenee esitutkintaan ja syyteharkinnan kautta mahdolliseen oikeudenkäyntiin.

4.1 Sakkolajit

Sakkomenettelyyn kuuluu viisi eri sakkolajia, rikesakkomääräys (RIM), sakkomääräys (SAM), sakkovaatimus (SAV), rangaistusvaatimus (RAV) sekä rangaistusmääräys (RAM).

Poliisi voi määrätä sakkomenettelyssä rikkomuksesta epäillylle rikesakkomääräyksen tai sakkomääräyksen tai antaa sakkovaatimuksen tai rangaistusvaatimuksen. Rangaistusmääräyksen voi määrätä ainoastaan syyttäjä poliisin antaman sakkovaatimuksen tai maksetun rangaistusvaatimuksen pohjalta. (Saari 2021, luettu 10.2.2023.)

Sakkolajiin muodostumiseen vaikuttaa rikoksen laatu, siitä määrättävä seuraamus sekä rikkomuksesta epäillyn ja mahdollisen asianomistajan suostumukset (K. Arvelin & S. Rantaeskola 2017, luettu 5.5.2023).

4.1.1 Rikesakkomääräys (RIM)

Rikesakkomääräyksellä tarkoitetaan ratkaisua, jolla määrätään rikesakko ja enintään 1000 euron menettämisseuraamus (SML 2 §).

Rikesakko on kiinteäsummainen sakkorangaistus niistä teoista, jotka on säädetty rangaistavaksi rikesakkorikkomuksista annetussa laissa (RikeSML, 986/2016). Rikesakon summa on rikkomuksesta riippuen 40–100 euroa (Liikenteen oppikirja 2021, luettu 11.3.2023).

Rikesakko on ainoa rangaistus, joka voidaan määrätä rikesakkorikkomuslain teoista (Poliisihallitus 2019, 47). Sen soveltamisalaan kuuluvat mm. järjestyksirikkomukset (RikeSML 14 §), toisen vahingoittamiseen soveltuvan esineen tai aineen hallussapito (RikeSML 15 §) sekä alkoholirikkomukset (RikeSML 17 §).

Poliisi voi määrätä rikesakon esimerkiksi tilanteessa, jossa alle 18-vuotias pitää alkoholijuomaa tai alle 20-vuotias väkevää alkoholijuomaa hallussaan. Myös virtsaaminen yleisellä paikalla on rikesa-
kon arvoinen suoritus, jos siitä aiheutuu häiriötä yleiselle järjestykselle.

Poliisimiehen ja syyttäjän lisäksi tullimies, rajavartiomies ja erätarkastaja voivat määrätä rikesakko-
määräyksen. (Syyttäjälaitos, luettu 6.2.2023.)

4.1.2 Sakkomääräys (SAM)

Sakkomääräyksellä tarkoitetaan ratkaisua, jolla valvontaa suorittava virkamies määrää rikoksesta
sakkorangaistuksen ja enintään 1000 euron menettämisseuraamuksen (SML 2 §).

Poliisi voi määrätä yksittäisestä rikoksesta enintään 20 päiväsakon suuruisen sakkomääräyksen
niistä rikoksista, jotka kuuluvat SML 3 §:n 2 momentin listarikoksiin. Tällaisia ovat esimerkiksi suu-
rin osa liikennesakoksista, kulkuneuvon kuljettaminen oikeudetta sekä näpistys. (Syyttäjälaitos, lu-
ettu 6.2.2023.)

Poliisi voi kuitenkin määrätä sakkomääräyksellä yli 20 päiväsakon suuruisen yhteisen sakkoran-
gaistuksen kahdesta tai useammasta SML 3 §:n 2 momentin listarikoksesta, kunhan mistään yksit-
täisestä teosta ei ole säädetty yli 20 päiväsakon seuraamusta (Poliisihallitus 2019, 49).

Poliisimiehen lisäksi tullimiehellä, rajavartiomiehellä ja erätarkastajalla on toimivaltaansa kuuluva
oikeus antaa sakkomääräys (Syyttäjälaitos, luettu 6.2.2023).

tieliikennelakia (267/1981) tai sen nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä;	ajoneuvolakia (1090/2002) tai sen nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä;	ajoneuvojen katsastusluvista annettua lakia (1099/1998) tai sen nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä;	liikennevalvontaa vaikeuttavien laitteiden kieltämisestä annettua lakia (546/1998);	joukkoliikennelakia (869/2009) tai sen nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä;
taksiliikennelakia (217/2007);	kaupallisista tavarankuljetuksista tiellä annettua lakia (693/2006);	vaarallisten aineiden kuljetuksesta annettua lakia (719/1994) tai sen nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä;	maastoliikennelakia (1710/1995) tai sen nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä;	vesiliikennelakia (463/1996) tai sen nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä;
	vesikulkuneuvorekisteristä annettua lakia (976/2006);	rikoslain (39/1889) 23 luvun 10 §:ää;	rikoslain 28 luvun 3 §:ää.	

Kuva 1. Kuva SML 3.2 § listarikoksista.

4.1.3 Sakkovaatimus (SAV)

Sakkovaatimuksella tarkoitetaan rikkomuksesta epäillylle annettavaa vaatimusta, jolla hänelle vaaditaan rikoksesta sakkorangaistusta ja enintään 1000 euron menettämisseuraamusta (SML 2 §).

Poliisi antaa sakkovaatimuksen kolmessa eri tilanteessa:

- seuraamus yksittäisestä teosta on yli 20 päiväsakkoa,
- rikos ei kuulu SML 3 §:n 2 momentin listarikoksiin tai,
- rikkomuksesta epäilty kiistää tulotietonsa ja pyytää päiväsakon rahamäärän määräytymisperusteen tarkistamista. (Poliisihallitus 2019, 52.)

Esimerkiksi niissä rattijuopumustapauksissa, jotka voidaan käsitellä sakkomenettelyssä niin poliisi antaa asiassa sakkovaatimuksen, koska seuraamus rattijuopumuksesta on aina yli 20 päiväsakkoa.

Poliisi voi antaa sakkovaatimuksen myös tilanteessa, jossa henkilö pitää hallussaan yleisellä paikalla ilman hyväksyttävää syytä toisen vahingoittamiseen soveltuvaa esinettä, sillä kyseinen rikos ei kuulu SML 3 §:n 2 momentin listarikoksiin.

Jos rikkomuksesta epäilty kiistää tulotietonsa ja pyytää päiväsakon rahamäärän määräytymisperusteen tarkistamista niin poliisi antaa myös silloin asiassa sakkovaatimuksen. Tämän jälkeen rikkomuksesta epäillyllä on mahdollisuus toimittaa syyttäjälle kirjallinen selvitys päiväsakon rahamäärään vaikuttavista seikoista kahden viikon kuluessa sakkovaatimuksen tiedoksiannosta (Oikeusrekisterikeskus, luettu 6.2.2023).

Sakkovaatimus ei ole lopullinen, sakkomenettelyn päättävä ratkaisu, vaan tiedoksiannon jälkeen sakkovaatimus siirtyy syyttäjälle, joka ratkaisee asian rangaistusmääräyksellä (Saari 2021, luettu 10.2.2023). Tästä syystä rikkomuksesta epäillyllä ei ole vielä sakkovaatimuksen perusteella maksuvelvollisuutta eikä sakkovaatimuksesta ilmene myöskään maksun eräpäivää. Tiedoksiannon yhteydessä rikkomuksesta epäillylle annetaan kuitenkin tilitiedot, jonka perusteella hän voi halutesaan maksaa sakkovaatimuksessa esitetyt vaatimukset ennen syyttäjän antamaa rangaistusmääräystä. (Oikeusrekisterikeskus, luettu 6.2.2023.)

Jos syyttäjä rangaistusmääräyksessä osittain tai kokonaan jättää määräämättä sakkovaatimuksessa esitetyt seuraamukset, niin Oikeusrekisterikeskus palauttaa liikaa maksetun rahamäärän korkoineen (Oikeusrekisterikeskus, luettu 6.2.2023).

Poliisimiehen lisäksi tullimiehellä, rajavartiomiehellä ja erätarkastajalla on toimivaltaansa kuuluva oikeus antaa sakkovaatimus (Oikeusrekisterikeskus, luettu 6.2.2023).

4.1.4 Rangaistusvaatimus (RAV)

Rangaistusvaatimuksella tarkoitetaan rikkomuksesta epäillylle tiedoksi annettavaa sakkorangais-
tusta tai rikesakkoa sekä enintään 1000 euron menettämisseuraamusta koskevaa vaatimusta tilan-
teessa, jossa rikkomuksesta epäilty ei suostu asian käsittelyyn sakkomenettelyssä (SML 2 §).

Jos rikkomuksesta epäilty ei tiedoksiantohetkellä anna suostumustaan asian käsittelyyn sakkome-
nettelyssä niin poliisi antaa hänelle silloin rangaistusvaatimuksen. Rangaistusvaatimuksen tiedoksi-
annon jälkeen rikkomuksesta epäillyllä on seuraavan 30 päivän aikana mahdollisuus muuttaa miel-
tään ja antaa jälkikäteen suostumuksensa sakkomenettelyyn, maksamalla rangaistusvaatimus joko
osittain tai kokonaan. (Oikeusrekisterikeskus, luettu 6.2.2023.)

Tässä tapauksessa seuraamus vahvistetaan rikesakkomääräyksellä, sakkomääräyksellä tai ran-
gaistusmääräyksellä, riippuen siitä mikä on ollut alkuperäinen sakkolaji. Tällä tavalla vahvistettua
sakkomääräystä tai rikesakkomääräystä ei anneta enää erikseen tiedoksi. (Oikeusrekisterikeskus,
luettu 6.2.2023.)

Jos rangaistusvaatimusta ei makseta osittain tai kokonaan 30 päivän kuluessa tiedoksiannosta niin
asia siirtyy käsiteltäväksi täysimääräiseen rikosprosessiin (Oikeusrekisterikeskus, luettu 6.2.2023).

4.1.5 Rangaistusmääräys (RAM)

Rangaistusmääräyksellä tarkoitetaan ratkaisua, jolla syyttäjä määrää sakkovaatimuksen tai ran-
gaistusvaatimuksen perusteella sakkorangaisuksen ja enintään 1000 euron menettämisseuraa-
muksen (SML 2 §).

Rangaistusmääräys on syyttäjän antama ratkaisu, jonka syyttäjä määrää poliisin antaman sakko-
vaatimuksen tai maksetun rangaistusvaatimuksen perusteella. Rangaistusmääräyksellä syyttäjä voi
määrätä sakkorangaisuksen, menettämisseuraamuksen sekä rikosuhrimaksun (Oikeusrekisteri-
keskus, luettu 6.2.2023).

Syyttäjä määrää rangaistusmääräyksen rikoksesta, jos:

- seuraamus yksittäisestä teosta on yli 20 päiväsakkoa,
- rikos ei ole kuulu SML 3 §:n 2 momentin listarikoksiin tai,
- rikkomuksesta epäilty on kiistänyt tulotietonsa ja pyytänyt päiväsakon rahamäärän määräyty-
misperusteen tarkistamista.

Yllä mainituissa tilanteissa poliisi antaa rikkomuksesta epäillylle sakkovaatimuksen, jonka syyttäjä ratkaisee rangaistusmääräyksellä. Myös niissä tilanteissa, joissa poliisi on antanut rangaistusvaatimuksen ja rikkomuksesta epäilty on antanut jälkikäteen suostumuksensa sakkomenettelyyn samalla rangaistusvaatimuksen joko osittain tai kokonaan 30 päivän kuluessa tiedoksiannosta, niin syyttäjä määrää asiassa rangaistusmääräyksen. Rangaistusmääräykset kuuluvat syyttäjän yksinomaiseen toimivaltaan. (Syyttäjälaitos, luettu 6.2.2023.)

4.2 Suostumus sakkomenettelyyn

Asia voidaan käsitellä sakkomenettelyssä ainoastaan, jos asianosaiset eli rikkomuksesta epäilty ja asianomistaja suostuvat asian käsittelyyn sakkomenettelyssä (Poliisihallitus 2019, 16).

Sakkomenettelyssä suostumuksella tarkoitetaan sitä, että asianosainen:

- antaa suostumuksensa asian ratkaisemiseen sakkomenettelyssä (eli suostuu siihen, että asia ratkaistaan tuomioistuimen ulkopuolella poliisin määräämällä rikesakkomääräyksellä tai sakkomääräyksellä tai syyttäjän määräämällä rangaistusmääräyksellä)
JA
- luopuu oikeudestaan asian suulliseen käsittelyyn (eli suostuu siihen, että asia ratkaistaan kirjallisesti ilman tuomioistuimessa järjestettävää suullista oikeudenkäyntiä).

Jos rikoksella on useampia asianomistajia, silloin suostumus on kysyttävä jokaiselta asianomistajalta erikseen ja jos yksikin asianomistaja jättää suostumatta sakkomenettelyyn niin asiaa ei voida käsitellä sakkomenettelyssä. (Poliisihallitus 2019, 18, 20.)

Asianomistajan yksityisoikeudellisia vaatimuksia kuten vahingonkorvausvaatimuksia ei käsitellä sakkomenettelyn yhteydessä. Tämä on hyvä kertoa asianomistajalle suostumuksen tiedustelemisen yhteydessä. (Poliisihallitus 2019, 22.)

Suostumuksen tiedustelemisen yhteydessä poliisin on kerrottava suostumusten merkitys ja samalla pyrittävä varmistamaan, että asianosaiset tosiasiallisesti ymmärtävät suostumuksensa merkityksen ennen sen antamista (Poliisihallitus 2019, 16). Asianosaiselta voidaan kysyä suostumus sakkomenettelyyn myös puhelimitse, kunhan asianosaisen henkilöllisyys selvitetään riittävällä tavalla (Poliisihallitus 2019, 118). Asianosaiset voivat peruttaa suostumuksensa kirjallisesti siihen asti, kunnes asia on ratkaistu eli lopullinen päätös (rikesakkomääräys, sakkomääräys tai rangaistusmääräys) on määrätty. Jos suostumus peruutetaan, niin asian käsittely siirtyy sakkomenettelystä täysimääräiseen rikosprosessiin. (Syyttäjälaitos, luettu 4.2.2023.)

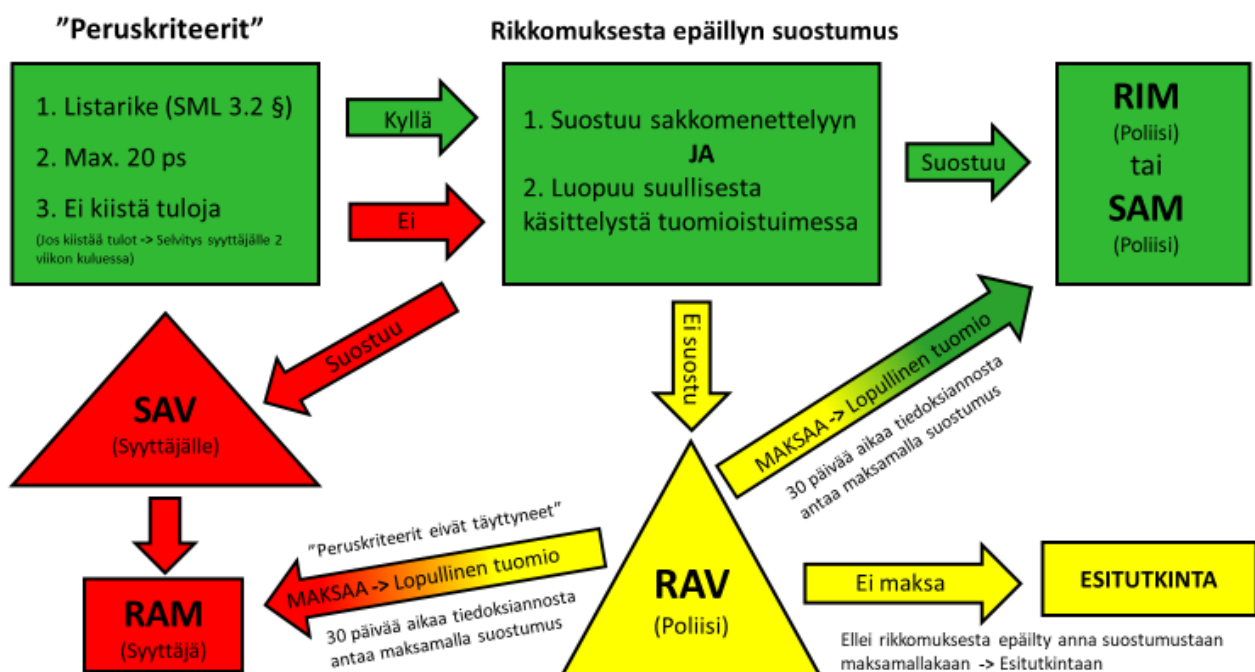
Jos asianosainen ei anna suostumustaan sakkomenettelyyn niin silloin poliisi ei voi antaa lopullista päätöstä asiassa eli rikesakkomääräystä tai sakkomääräystä. (Saari 2021, luettu 10.2.2023.)

Mikäli asianomistaja ei suostu asian käsittelyyn sakkomenettelyssä niin poliisi kirjaa asiasta silloin rikosilmoituksen ja asia etenee täysimääräiseen rikosprosessiin (Poliisihallitus 2019, 11).

Jos asianomistaja suostuu sakkomenettelyyn, mutta rikkomuksesta epäilty ei anna suostumustaan sakkomenettelyyn niin silloin poliisi antaa asiassa rangaistusvaatimuksen. Tässä tapauksessa rikkomuksesta epäillyllä on vielä mahdollisuus antaa suostumuksensa sakkomenettelyyn jälkikäteen, maksamalla rangaistusvaatimus joko osittain tai kokonaan 30 päivän kuluessa rangaistusvaatimuksen tiedoksiannosta. (Saari 2021, luettu 10.2.2023.)

Jos rikkomuksesta epäilty ei jälkikäteenkään maksamalla anna suostumustaan sakkomenettelyyn niin asia siirtyy käsiteltäväksi täysimääräiseen rikosprosessiin (Syyttäjälaitos, luettu 5.2.2023).

Kaavio 2. Sakkomenettelykaavio. Lähde: Saari, 2021: Johdatus sakkomenettelyyn.

4.3 Asianomistajan rangaistusvaatimus

Sakkomenettelyssä käsiteltävät asianomistajarikokset edellyttävät asianomistajan rangaistusvaatimusta. Asianomistajan rangaistusvaatimus tarkoittaa sitä, että asianomistaja vaatii rikkomuksesta epäillylle rangaistusta eli hänellä on syyttämispyyntö asiassa. Tätä asianomistajan rangaistusvaatimusta ei pidä kuitenkaan sekoittaa sakkomenettelylaissa tarkoitettuun asianomistajan suostumukseen. (Poliisihallitus 2019, 21.)

Asianomistajarikoksissa asianomistajalta tulee kysyä sakkomenettelyyn suostumuksen lisäksi, vaatiiko hän tekijälle rangaistusta (Saari 2021, luettu 10.2.2023). Jos asianomistajalla ei ole rangaistusvaatimusta asiassa niin poliisilla ei myöskään ole toimivaltaa tutkia kyseistä asiaa, sillä esitutkintalain (ETL, 805/2011) 3 luvun 4 §:n mukaan asianomistajarikoksissa esitutkinta toimitetaan vain, jos asianomistaja on ilmoittanut vaativansa rikokseen syyllistyneelle rangaistusta.

Yleisimpiä sakkomääräyksellä käsiteltäviä asianomistajarikoksia on rikoslain 28 luvun 3 §:n mukainen näpistys. Jotta poliisi voi tutkia asiaa ja kirjata näpistyksestä rikkomuksesta epäillylle sakon, niin se edellyttää, että asianomistajalla on asiassa rangaistusvaatimuspyyntö. Jos asianomistaja ei vaadi tekijälle rangaistusta niin poliisilla ei myöskään ole toimivaltaa tutkia asiaa eikä kirjata rikkomuksesta epäillylle asiasta sakkoa.

Jos asianomistajalla on kuitenkin asianomistajarikoksessa rangaistusvaatimuspyyntö, mutta hän ei anna suostumustaan sakkomenettelyyn, niin silloin poliisi kirjaa asiasta rikosilmoituksen ja asia etenee täysimääräiseen rikosprosessiin (Poliisihallitus 2019, 11).

4.4 Päiväsakko

Rikoksen seurauksena tuomittu sakkorangaistus määrätään päiväsakkoina. Yksittäisen sakkorangaistuksen vähimmäismäärä on yksi ja enimmäismäärä 120 päiväsakkoa. Jos sakkorangaistus määrätään useammasta kuin yhdestä rikoksesta niin päiväsakkojen määrä saa olla enintään 240 päiväsakkoa, mutta yhteinen sakkorangaistus ei saa kuitenkaan olla eri rikosten enimmäisrangaistusten yhteismäärää ankarampi. (RL 7:3.)

Poliisi voi antaa yksittäisestä rikoksesta enintään 20 päiväsakon suuruisen sakkomääräyksen, jos rikottu säännös kuuluu SML 3 §:n 2 momentin listarikoksiin. Jos samalla sakkomääräyksellä määrätään rangaistus kahdesta tai useammasta SML 3 §:n 2 momentin listarikoksesta niin päiväsakkojen määrä voi olla enemmän kuin 20 päiväsakkoa, kunhan mistään yksittäisestä teosta ei ole säädetty yli 20 päiväsakon seuraamusta. (HE 94/2009 vp, 30.)

Päiväsakkojen lukumäärä riippuu siitä, mistä rikoksesta sakkorangaistus määrätään. Mitä moitittavampi teko on, sitä suurempi on päiväsakkojen lukumäärä. Päiväsakkoseuraamuksen ankaruutta mitataan nimenomaan päiväsakkojen lukumäärän perusteella, ei euromäärän perusteella. (Poliisihallitus 2019, 72.)

Lähtökohtaisesti rikkomuksesta epäillylle määrätään sakkokäsikirjan mukainen normaalipäiväsakkomäärä, jonka tarkoituksena on huolehtia yhdenvertaisesta kohtelusta samanlaisissa sakkoasioissa. Jokaisen rikoksen normaalipäiväsakkoon liittyy kuitenkin rangaistusasteikko, jota voidaan

käyttää, jos rikokseen liittyy sellaisia seikkoja, joiden perusteella rikosta voidaan pitää normaalitapausta lievempänä tai ankarampana. Jos rangaistusasteikkoa käytetään niin sakon teonkuvauksessa tulee perustella ne seikat, jotka ovat johtaneet normaalipäiväsakkomäärästä poikkeamiseen. (Poliisihallitus 2019, 95.)

4.4.1 Päiväsakon rahamäärän määräytyminen

Yhden päiväsakon rahamäärä määräytyy rikkomuksesta epäillyn nettotulojen perusteella. Nettotuloilla tarkoitetaan sitä rahamäärää, joka henkilölle jää kuukausituloista käteen, kun siitä on vähennetty verot, työttömyysvakuutusmaksu sekä muut pakolliset vakuutusmaksut. (Poliisihallitus 2019, 75.)

Rikoslain 2 a luvun 2 §:n mukaan kohtuullisena päiväsakon rahamääränä pidetään yhtä kuudeskymmenesosaa rikkomuksesta epäillyn keskimääräisestä nettokuukausitulosta, josta on vähennetty kiinteä peruskuluvähennys, joka on 255 euroa.

Päiväsakon rahamäärään vaikuttaa lisäksi rikkomuksesta epäillyn elatusvelvollisuus. Rikkomuksesta epäillyn elatuksen varassa oleva puoliso ja jokainen alaikäinen lapsi vähentää yhden päiväsakon rahamäärää 3 eurolla. (Poliisihallitus 2019, 77.)

Rikkomuksesta epäillyn nettokuukausituloista vähennetään siis kiinteä peruskuluvähennys 255 euroa, jonka jälkeen saatu rahamäärä jaetaan 60:llä. Näin saadaan yhden päiväsakon rahamäärä. Jos rikkomuksesta epäillyllä on elatuksen varassa oleva puoliso tai alaikäisiä lapsia, niin jokaisen osalta vähennetään vielä yhden päiväsakon rahamäärää 3 euroa, kuitenkin niin, että pienin mahdollinen yhden päiväsakon rahamäärä on 6 euroa. (Poliisihallitus 2019, 77, 79.) Sakon kokonaismäärä saadaan, kun päiväsakkojen lukumäärä kerrotaan päiväsakon rahamäärällä (RL 2a:3).

Jos esimerkiksi rikkomuksesta epäillyn nettotulot olisivat 1500 euroa kuukaudessa niin yhden päiväsakon rahamäärä laskettaisiin seuraavasti: $(1500 \text{ €} - 255 \text{ €}) : 60 = 20,75 \text{ €}$

Jos tulokseksi tulee kokonaisluvun lisäksi desimaaleja niin niitä ei oteta huomioon vaan tulokseksi huomioidaan ainoastaan kokonaisluvut, ilman pyöristämiä mihinkään suuntaan (Saari 2021, luettu 10.2.2023).

1500 euron nettokuukausituloilla yhden päiväsakon rahamääräksi muodostuu siis 20 euroa. Jos rikkomuksesta epäillyllä olisi kaksi alaikäistä lasta niin yhden päiväsakon rahamäärää eli tässä tapauksessa 20 eurosta vähennettäisiin vielä 6 euroa eli 3 euroa jokaisen lapsen osalta, jolloin yhden päiväsakon rahamäärä muodostuu seuraavasti: $20 \text{ €} - (2 \times 3 \text{ €}) = 14 \text{ €}$. Näin yhden päiväsakon rahamääräksi saadaan 14 euroa.

Yhden päiväsakon rahamäärä ei voi koskaan olla alle 6 euroa, sillä se on pienin mahdollinen yhden päiväsakon rahamäärä (APR 5 §).

4.4.2 Tulotietojen kiistäminen

Rikkomuksesta epäilty voi suostua sakkomenettelyyn, mutta kiistää tulotietonsa ja pyytää päiväsakon rahamäärän määrätymisperusteen eli tulotietojensa tarkistamista. Tässä tapauksessa poliisi antaa rikkomuksesta epäillylle sakkomääräyksen sijaan sakkovaatimuksen. Tämän jälkeen rikkomuksesta epäillyllä on kaksi viikkoa aikaa toimittaa maksukykyensä ja tulotietoihinsa perustuva kirjallinen selvitys syyttäjälle. (Poliisihallitus 2019, 74, 76–77.)

Mikäli rikkomuksesta epäilty toteaa sakotushetken tulojensa olevan olennaisesti muuttuneet verotajan ilmoittamiin tulotietoihin nähden ja vaatii päiväsakon rahamäärän määrätymisperusteen muuttamista niin poliisi voi itse muuttaa päiväsakon rahamäärän määrätymisperustetta rikkomuksesta epäillyn kertomien tulotietojen perusteella arvioksi. Tässä tapauksessa rikkomuksesta epäillyn tulee esittää luotettava selvitys siitä, että hänen tulonsa ovat olennaisesti muuttuneet viimeksi toimitetun verotuksen jälkeen. (Poliisihallitus 2019, 51.) Olennaisena muutoksena pidetään 20–25 prosentin suuruista muutosta (Syyttäjälaitos, luettu 2.4.2023).

Jos päiväsakon rahamäärä lasketaan rikkomuksesta epäillyn itse kertomien tulotietojen perusteella, häntä on hyvä muistuttaa, että väärän tiedon kertominen sakotustilanteessa taloudellisen edun saamiseksi on säädetty rangaistavaksi RL 16:6 § mukaisena sakkovilppinä (Saari 2021, luettu 10.2.2023).

4.5 Sakkojen yhdistäminen ja korottaminen

Jos rikkomuksesta epäilty syyllistyy samalla kertaa kahteen tai useampaan sakolla käsiteltävään rikokseen niin hänelle määrätään yksi yhteinen sakkorangaistus (RL 7:3). Sakkorangaistus voidaan katsoa samalla kertaa tuomitukseksi useammasta rikoksesta, silloin kun niistä tuomitaan rangaistus samalla päätöksellä. (Poliisihallitus 2019, 82.)

Yhteinen sakkorangaistus saa olla enintään 240 päiväsakkoa, mutta se ei saa kuitenkaan olla eri rikosten enimmäisrangaistusten yhteenlaskettua määrää ankarampi (RL 7:3).

Yhteisessä sakkorangaistuksessa pitää lisäksi arvioida tuleeko tässä osiossa esitetyt korotustilanteet kyseeseen. Korotustilanteet on esitetty siinä järjestyksessä (APR-korotus, vertailukorotus ja rikesakkokorotus) kuin ne tulee tehdä määritettäessä sakkorangaistuksen tai yhteisen sakkorangaistuksen loppusummaa.

4.5.1 Yhteinen päiväsakkorangaistus

Jos rikkomuksesta epäilty syyllistyy samalla kertaa kahteen tai useampaan päiväsakoilla käsiteltävään rikokseen niin hänelle määrätään yksi yhteinen päiväsakkorangaistus (RL 7:3). Yhteinen päiväsakkorangaistus määrätään niin, että teoista päiväsakkojen perusteella ankarin rangaistus määrätään maksettavaksi kokonaan ja muiden tekojen päiväsakkojen lukumäärästä lisätään yksi kolmasosa ankarimman rikoksen päiväsakon lukumäärään (Poliisihallitus 2019, 87–88).

Jos esimerkiksi rikkomuksesta epäilty on kuljettanut moottorikäyttöistä ajoneuvoa ilman vaadittavaa ajo-oikeutta ja ylittänyt suurimman sallitun nopeuden 25 km/h alueella, jossa suurin sallittu nopeus on 60 km/h niin käsiteltäväksi tulee kaksi eri rikosta. Kulkuneuvon kuljettaminen oikeudetta sekä liikenneturvallisuuden vaarantaminen. Normaali päiväsakkojen lukumäärä kulkuneuvon kuljettamisesta oikeudetta on 20 päiväsakkoa ja liikenneturvallisuuden vaarantamisesta 14 päiväsakkoa.

Yhteinen päiväsakkorangaistus määrätään niin, että päiväsakkojen perusteella ankarin rangaistus määrätään pohjalle eli tässä tapauksessa kulkuneuvon kuljettamisesta oikeudetta 20 päiväsakkoa. Tähän lisätään yksi kolmasosa liikenneturvallisuuden vaarantamisesta määrättyjen päiväsakkojen lukumäärästä eli 5 päiväsakkoa. (14 päiväsakkoa : 3 = 4,66 päiväsakkoa. Jos lukumääräksi tulee desimaaleja niin lukumäärä pyöristetään lähimpään kokonaislukuun.)

Yhteinen sakkorangaistus lasketaan siis seuraavasti:

$$20 \text{ päiväsakkoa} + (14 \text{ päiväsakkoa} : 3) = 25 \text{ päiväsakkoa.}$$

Näin saadaan yhteisen päiväsakkorangaistuksen päiväsakkojen lukumääräksi 25 päiväsakkoa. Kun päiväsakkojen lukumäärä kerrotaan yhden päiväsakon rahamäärällä, niin saadaan sakon kokonaismäärä.

4.5.2 Yhteinen rikesakkorangaistus

Jos rikkomuksesta epäilty syyllistyy samalla kertaa kahteen tai useampaan rikesakolla käsiteltävään rikokseen, niin rangaistukseksi tuomitaan vaan yksi yhteinen rikesakkorangaistus. Yhteinen rikesakkorangaistus määrätään niin, että teoista säädetty ankarin rikesakko määrätään maksettavaksi kokonaan, jota korotetaan 40 eurolla rangaistuksena muista rikesakkoteoista. Tällöin puhutaan rikesakkokorotuksesta. Tätä 40 euron rikesakkokorotusta ei kuitenkaan tehdä, jos rikesakkoa ollaan määräämässä jalankulkijalle tai moottorittoman ajoneuvon kuljettajalle. (RL 7:3b.) Rikesakkokorotusta käsittelemme tarkemmin luvussa 4.5.6.

4.5.3 Päiväsakon ja rikesakon yhdistäminen

Jos rikkomuksesta epäilty syyllistyy samalla kertaa kahteen tai useampaan rikokseen, joista olisi tuomittava samalla kertaa sekä päiväsakkorangaistus että rikesakko, niin rangaistukseksi tuomiin päiväsakkorangaistus, jota korotetaan 40 eurolla (RL 7:3a).

Esimerkiksi jos rikkomuksesta epäilty on anastanut alkoholia kaupasta ja jäänyt juomaan sitä kaupakeskuksen sisälle yleiselle paikalle, niin silloin hän syyllistyy näpistykseen, joka on päiväsakolla käsiteltävä asia ja alkoholin nauttiminen yleisellä paikalla on rikesakolla käsiteltävä asia.

Yhteinen sakkorangaistus määrätään niin, että jos näpistyksestä päiväsakon summaksi muodostuisi 63 euroa niin tätä korotetaan 40 eurolla rangaistuksena alkoholin nauttimisesta yleisellä paikalla. Yhteinen sakkorangaistus lasketaan siis seuraavasti: $63 \text{ €} + 40 \text{ €} = 103 \text{ €}$. Loppusummaksi muodostuisi tässä tapauksessa 103 euroa. Yhteisissä sakkorangaistuksissa rikesakon osalta tehtävä rikesakkokorotus on aina kiinteä 40 euroa rikkomuksesta riippumatta. Rikesakkokorotusta käsittelemme luvussa 4.5.6.

Mikäli päiväsakkorangaistus jää kokonaismäärältään rikesakkoa pienemmäksi niin päiväsakkorangaistus korotetaan ensin rikesakon suuruiseksi eli tehdään vertailukorotus, jonka jälkeen päiväsakkorangaistukselle tehdään vasta rikesakkokorotus. (RL 7:3a.) Vertailukorotusta käsittelemme luvussa 4.5.5.

4.5.4 APR-korotus

APR-korotus koskee vain päiväsakkorangaistuksella käsiteltäviä ylinopeusrikoksia. Jos päiväsakkorangaistuksen kokonaissumma jää alle 200 euroa niin se korotetaan APR-korotuksena 200 euroon. Tämä johtuu siitä, että suurin ylinopeudesta määrättävä liikennevirhemaksu on 200 euroa ja päiväsakkorangaistus ei voi olla kokonaissummaltaan pienempi kuin suurin ylinopeudesta määrättävä liikennevirhemaksu. Ylinopeudesta määrättävän päiväsakkorangaistuksen pienin mahdollinen kokonaissumma on mopoiijoille 100 euroa ja muille moottorikäyttöisen ajoneuvon kuljettajille 200 euroa. (RL 2a:3, APR 7 §.)

Esimerkiksi jos rikkomuksesta epäilty on ajanut henkilöautolla ylinopeutta ja päiväsakkorangaistuksen summaksi muodostuisi 160 euroa. Tähän tehdään 40 euron APR-korotus, jotta päiväsakkorangaistuksen kokonaissummaksi muodostuu 200 euroa eikä kokonaissumma jää alle suurimman liikennevirhemaksun.

APR-korotuksella varmistetaan, että päiväsakkorangaistus ei jää kokonaissummaltaan pienemmäksi kuin suurin ylinopeudesta määrättävä liikennevirhemaksu, sillä päiväsakkorangaistus on rikoslain 6 luvun 1 §:n 1 momentin mukaan liikennevirhemaksua ankarampi rangaistus (RL 2a:3).

4.5.5 Vertailukorotus

Mikäli ollaan määräämässä yhteistä sakkorangaistusta teoista, joihin sisältyy sekä päiväsakolla että rikesakolla käsiteltäviä tekoja, ja jos päiväsakon kokonaissumma jää pienemmäksi kuin rikesakkosumma, niin tässä tapauksessa tehdään vertailukorotus, jolla päiväsakon kokonaissumma korotetaan rikesakkosumman suuruiseksi (RL 7:3a).

Esimerkiksi jos näpistyksestä päiväsakon kokonaissummaksi muodostuisi 36 euroa ja kun alkoholin nauttiminen yleisellä paikalla on 40 euron suuruisella rikesakolla käsiteltävä asia, niin tässä tapauksessa päiväsakkosumma jää pienemmäksi kuin rikesakkosumma. Päiväsakkosumma korotetaan vertailukorotuksella rikesakkosumman suuruiseksi eli tässä tapauksessa 4 euron vertailukorotuksella 40 euroon, jotta päiväsakon summa ei jää rikesakkosummaa pienemmäksi. Tämän jälkeen tehdään vasta rikesakon osalta 40 euron rikesakkokotus, jolloin yhteisen sakkorangaistuksen loppusummaksi muodostuu 80 euroa.

Vertailukorotus tehdään myös silloin, jos yhteinen päiväsakkorangaistus olisi kokonaismäärältään pienempi kuin rikesakko. Tässä tapauksessa yhteisen päiväsakkorangaistuksen kokonaisrahamäärä korotetaan rikesakon suuruiseksi.

Vertailukorotus tulee tehdä ennen rikesakkokorotuksen tekemistä (Taipale & Arvelin, luettu 16.3.2023). Vertailukorotuksen tarkoituksena on varmistaa, ettei päiväsakkorangaistus jää rikesakkorangaistusta pienemmäksi, koska päiväsakkorangaistus on RL 6 luvun 1 §:n 1 momentin mukaan rikesakkoa ankarampi rangaistus.

4.5.6 Rikesakkokorotus

Jos ollaan määräämässä yhteistä sakkorangaistusta teoista, joihin sisältyy päiväsakolla ja rikesakolla käsiteltäviä tekoja niin päiväsakkorangaistukseen tai yhteiseen rikesakkorangaistukseen tehdään rikesakkokorotus, joka on 40 euroa rikkomuksesta riippumatta. Korotus on kertaluonteinen, vaikka rikesakkotekoja olisi useampia. (RL 7:3a.)

Esimerkiksi jos rikkomuksesta epäilty on anastanut alkoholia kaupasta ja jäänyt juomaan sitä kaupakeskuksen sisälle yleiselle paikalle niin, hän syyllistyy silloin näpistykseen, joka on päiväsakkorangaistuksella käsiteltävä asia ja alkoholin nauttiminen yleisellä paikalla on rikesakolla käsiteltävä asia. Yhteinen sakkorangaistus määrätään niin, että näpistyksestä määrättävää päiväsakkorangaistusta korotetaan rikesakon osalta 40 eurolla eli tehdään rikesakkokorotus. Jos näpistyksestä päiväsakkorangaistus olisi 63 euroa niin tähän tehdään 40 euron rikesakkokorotus rikesakkoteon osalta. Yhteinen sakkorangaistus muodostuu siis seuraavasti: $63 \text{ €} + 40 \text{ €} = 103 \text{ €}$. Loppusummaksi

muodostuu tässä tapauksessa 103 euroa. Rikesakon osalta tehtävä rikesakkokorotus on aina kiinteä 40 euroa rikkomuksesta riippumatta.

4.6 Rikosuhrimaksu (RUM)

Laki rikosuhrimaksusta (669/2015) astui voimaan 1.12.2016, samana päivänä kuin sakon ja rikesakon määräämisestä annettu laki (laki rikosuhrimaksusta 8 §).

Rikosuhrimaksulla tarkoitetaan rikoksen tekijöiltä perittävää maksua, jolla rahoitetaan rikoksen uhrien tukipalveluita, kuten esimerkiksi Rikosuhripäivystyksen toimintaa (Rikosuhripäivystys, luettu 3.2.2023). Rikosuhrimaksun tarkoituksena on vahvistaa rikoksen uhrien tukipalveluihin kohdennettavaa valtionrahoitusta rikosuhrimaksujen tuottoa vastaavalla määrällä (laki rikosuhrimaksusta 1 §).

Rikosuhrimaksu määrätään kaikille rikoksen tekohetkellä 18-vuotta täyttäneille henkilöille, joille tuomitaan rangaistus rikoksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on vankeutta. Myös yhteisösakoon tuomittu oikeushenkilö on velvollinen suorittamaan rikosuhrimaksun. (Laki rikosuhrimaksusta 2 §.) Vaikka maksun nimi on rikosuhrimaksu niin rikoksessa ei silti tarvitse olla konkreettisesti rikoksen uhria, vaan rikosuhrimaksun on velvollinen maksamaan jokainen rikosentekohetkellä täysi-ikäinen henkilö, joka tuomitaan vankeusuhkaisesta rikoksesta (Rikosuhripäivystys, luettu 7.4.2023).

Rikosuhrimaksun määräämiseen vaikuttavat rikoksen rangaistusasteikko, tekijän ikä sekä sakkorangaistuksen rahamäärä (Poliisihallitus 2019, 103).

Jos tekijä tuomitaan yhdestä tai useammasta rikoksesta, josta vähintään yhdestä rikoksesta säädetty ankarin rangaistus on kuusi kuukautta vankeutta niin rikosuhrimaksun määrä on 40 euroa. Mikäli tekijä tuomitaan yhdestä tai useammasta rikoksesta, joista vähintään yhdestä rikoksesta säädetty ankarin rangaistus on enemmän kuin kuusi kuukautta vankeutta niin silloin rikosuhrimaksun määrä on 80 euroa. Oikeushenkilölle määrättävä rikosuhrimaksu on aina 800 euroa. (Laki rikosuhrimaksusta 3 §.)

Rikosuhrimaksua ei määrätä kuitenkaan maksettavaksi, jos rikoksen tekijä on ollut rikoksen tekohetkellä alle 18-vuotias, jolloin hänellä ei ole maksuvelvollisuutta (laki rikosuhrimaksusta 2 §).

Rikosuhrimaksua ei myöskään määrätä maksettavaksi, jos rikosuhrimaksu on rahamäärältään suurempi kuin rikkomuksesta epäillylle tuomittava tai määrättävä sakkorangaistus, sillä rikosuhrimaksu ei saa olla sakkorangaistuksen loppusummaa suurempi (laki rikosuhrimaksusta 4 §).

Sakkomenettelyssä poliisi voi määrätä sakkorangaistuksen rikoksesta, josta ei ole säädetty ankarampaa rangaistusta kuin enintään kuusi kuukautta vankeutta, joten käytännössä poliisin sakkomenettelyssä määräämät rikosuhrimaksut ovat aina 40 euron suuruisia (Poliisihallitus 2019, 103).

Rikosuhrimaksun määrää poliisimies, tullimies, rajavartija ja erätarkastaja sakkomääräyksen yhteydessä ja syyttävä rangaistusmääräyksen yhteydessä. Tuomioistuin määrää rikosuhrimaksun tuomitessaan rangaistusta. (Laki rikosuhrimaksusta 4 §.)

4.7 Menettämisseuraamus

Menettämisseuraamuksista säädetään rikoslain 10 luvussa. Menettämisseuraamuksella tarkoitetaan tietyn omaisuuden menettämistä valtiolle ja sen määräämisen edellytyksenä on laissa rangaistavaksi säädetty teko eli rikos (RL 10:1). Poliisi voi sakkorangaistuksen ja rikesakon ohella määrätä enintään 1000 euron suuruisen menettämisseuraamuksen (SML 1 §).

Sakkomenettelyssä käsiteltäviä menettämisseuraamuksia ovat:

- rikoksen tuottaman taloudellisen hyödyn menettäminen (RL 10:2),
- rikoksentekovälineen menettäminen (RL 10:4),
- muun omaisuuden menettäminen (RL10:5) tai
- rikoksentekovälineen tai muun omaisuuden sijasta määrättävän arvon menettäminen (RL 10:8).

Jos esimerkiksi rikkomuksesta epäilty pitää hallussaan yleisellä paikalla ilman hyväksyttävää syytä linkkuveistä, joka on arvoltaan vähäinen, niin rikkomuksesta epäillyn hallussa ollut linkkuveitsi voidaan määrätä valtiolle menetettäväksi rikoksentekovälineenä, koska linkkuveistä ei saa pitää yleisellä paikalla hallussa ilman hyväksyttävää syytä.

Mikäli menettämisseuraamus on arvoltaan enemmän kuin 1000 euroa niin silloin asia ei sovellu sakkomenettelyyn. Tässä tapauksessa poliisi kirjaa asiasta rikosilmoituksen ja asia etenee täysimääräiseen rikosprosessiin. (K. Arvelin & S. Rantaeskola 2017, luettu 5.5.2023).

4.8 Sakon teonkuvaus

Sakon teonkuvaus on yksi sakkolomakkeen tärkeimmistä asioista, sillä oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin kuuluu, että jokaisella on oikeus saada asiassaan perusteltu päätös. Sakkoon kirjattu teonkuvaus toimii sakon perusteluna. Sakon teonkuvauksella on olennainen merkitys sekä sakkoprosessin että rikosoikeudellisen vastuun toteutumisen kannalta. (Taipale & Arvelin, luettu 16.3.2023.)

Teonkuvauksesta tulee käydä ilmi rikoksen tunnusmerkistön täyttävä tapahtumankulku. Teonkuvauksesta on käytävä ilmi kuka, mitä ja missä sekä mistä rikoksesta rikkomuksesta epäiltyä epäillään ja mihin lainkohtiin rikos ja sen rangaistavuus perustuvat. (Taipale & Arvelin, luettu 16.3.2023.)

Esimerkki: Liikennerikos – Liikenneturvallisuuden vaarantaminen

Matti Meikäläinen kuljetti henkilöautoa ABC-123 Tampereella Hervannan Valtaväylällä 87 km/h, vaikka Hervannan Valtaväylällä on 60 km/h -aluenopeusrajoitus liikennemerkeillä merkittynä. Matti Meikäläisen ylitti suurimman sallitun nopeuden 27 km/h. Poliisipartion ZP112 vk. Virtanen mittasi Matti Meikäläisen käyttämän nopeuden poliisiauton Stalker Dual -tutkalla vastaantulevana ja nopeudesta on tehty varmuusvähennys -3 km/h. Tapahtuma-aikaan oli paljon muuta ajoneuvoliikennettä sekä paljon kevyttä liikennettä.

Sakkomenettelyssä toimitetaan suppea esitutkinta, jossa selvitetään ainoastaan ne seikat, jotka ovat välttämättömiä rikesakkomääräyksen, sakkomääräyksen, sakkovaatimuksen tai rangaistusvaatimuksen antamiseksi. Kuulustelukertomukseen merkitään vain kuulusteltavan lausuman pääsältö, joka voidaan kirjata kuulustelupöytäkirjan sijasta muuhunkin asiakirjaan. Sakkomenettelyssä tämä täytyy laadukkaan teonkuvauksen kirjaamisen myötä. (Taipale & Arvelin, luettu 16.3.2023.)

Sakkovaatimuksissa ja syyttäjälle ratkaistaviksi menevissä rangaistusvaatimuksissa teonkuvaus on olennainen osa syyttäjän tekemää seuraamusharkintaa rangaistumääräysten antamisessa (Taipale & Arvelin, luettu 16.3.2023).

Hyvin perusteltu sakkorangaistus palvelee myös sakkomenettelyn muutoksenhakua. Perusteellinen teonkuvaus on hyödyllinen varsinaisessa muutoksenhakuprosessissa, sillä asia ratkaistaan usein kirjallisessa menettelyssä. (Taipale & Arvelin, luettu 16.3.2023.)

4.9 Sakon tiedoksianto

Jos asia soveltuu sakkomenettelyyn niin poliisi selvittää asian lähtökohtaisesti heti tapahtumapaikalla ja ratkaisee asian sakkorangaistuksella käyttämällä joko tuomiovaltaa tai ratkaisovaltaa (Poliisihallitus 2019, 143). Sakkorangaistus liitteineen on annettava tiedoksi rikkomuksesta epäillylle heti sakkomenettelyn suppean esitutkinnan päätyttyä (SML 11 §).

Rikkomuksesta epäillylle tulostetaan sakkolomake, joka annetaan tiedoksi kertomalla kaikki olennainen sakosta ja sakkomenettelystä, sakon maksamisesta sekä sakon muutoksenhausta. (Poliisihallitus 2019, 143.)

Tiedoksiannossa kerrotaan:

- mikä seuraamus ja mistä rikoksesta se ollaan rikkomuksesta epäillylle määräämässä.
- Perustellaan sakko, eli käydään sakkoon kirjattu teonkuvaus läpi.

- Kerrotaan päiväsakon rahamäärään perusteena käytetyt tiedot eli mihin nettokuukausituloihin ja elatusvelvollisuustietoihin päiväsakon rahamäärä perustuu.
- Käydään läpi, kuinka paljon kertyy yhden päiväsakon rahamääräksi ja kuinka monta päivä-sakkoa kyseisestä rikoksesta ollaan hänelle määräämässä.
- Tämän jälkeen kerrotaan päiväsakon kokonaissumma sekä mahdollisesta 40 euron rikos-uhrimaksusta.
- Tämän jälkeen kerrotaan vielä, paljonko maksettavaa kertyy yhteensä eli sakon loppu-summa.

Kun päiväsakon rahamäärä on perusteltu, rikkomuksesta epäillyltä tulee kysyä, että hyväksyykö hän päiväsakon rahamäärän määräytymisen, jonka jälkeen kysytään rikkomuksesta epäillyn suostumukset:

- tunnustaako hän teon,
- hyväksyykö hän seuraamuksen,
- suostuuko hän sakkomenettelyyn ja
- luopuuko hän oikeudestaan suulliseen käsittelyyn.

Tämän jälkeen käydään läpi sakon maksamiseen liittyvät asiat eli kerrotaan, kuinka kauan on maksuaikaa ja näytetään mistä maksutiedot löytyvät sekä muistutetaan viitenumeron käytöstä. Kerrotaan mihin mennessä ja mihin valitus on tehtävä.

Tässä on eroja eri sakkolajien kohdalla:

Rikesakkomääräyksen ja sakkomääräyksen tiedoksiannossa kerrotaan mahdollisuudesta hakea muutosta kyseiseen määräykseen 30 päivän kuluessa tekopaikan käräjäoikeudesta.

Sakkovaatimuksen tiedoksiannossa kerrotaan, että sakkovaatimuksen perusteella ei ole vielä maksuvelvollisuutta eikä sakkovaatimuksessa ei ole eräpäivää, koska sakkovaatimus ei ole vielä lopullinen ratkaisu. Sakkovaatimus on kuitenkin mahdollista maksaa lomakkeessa olevilla maksutiedoilla jo ennen syyttäjän antamaa rangaistusmääräystä. Jos syyttäjä jättää osittain tai kokonaan määräämättä sakkovaatimuksessa esitetyt vaatimukset niin Oikeusrekisterikeskus palauttaa liikaa maksetun rahamäärän korkoineen. Syyttäjä ratkaisee asian rangaistusmääräyksellä, josta voi valittaa 30 päivän kuluessa määräyksen antamisesta tekopaikan käräjäoikeuteen.

Rangaistusvaatimuksen tiedoksiannossa kerrotaan mahdollisuudesta antaa suostumus sakkomenettelyyn vielä jälkikäteen maksamalla seuraavan 30 päivän aikana rangaistusvaatimuksessa vaadittu summa joko osittain tai kokonaan. Mikäli suostumus sakkomenettelyyn annetaan tällä ta-

valla, niin rangaistusvaatimus vahvistetaan rikesakkomääräyksellä/ sakkomääräyksellä/ rangaistusmääräyksellä (riippuen alkuperäisestä sakkolajista), jonka jälkeen on 30 päivää aikaa valittaa päätöksestä tekopaikan käräjäoikeuteen.

Jos rangaistusvaatimusta ei makseta 30 päivän kuluessa tiedoksiannosta niin asia siirtyy käsiteltäväksi täysimääräiseen rikosprosessiin. Tässä kohtaa on hyvä muistuttaa, että tuomioistuimen tuomitsemat sakot ovat muuntokelpoisia eli ne on mahdollista muuntaa vankeudeksi, jos sakkoa ei maksa.

Tiedoksiannon lopuksi jokaisen sakkolajin kohdalla rikkomuksesta epäillylle annetaan poliisin allekirjoittama sakkolomake sekä kirjalliset ohjeet muutoksenhakuun.

Jos sakkoa ei ole mahdollista antaa tiedoksi rikkomuksesta epäillylle heti sakkomenettelyn suppean esitutkinnan päätyttyä, mutta rikkomuksesta epäilty ja mahdollinen asianomistaja ovat kuitenkin antaneet suostumuksensa sakkomenettelyn käyttöön, voidaan tiedoksianto hoitaa:

- henkilökohtaisena tiedoksiantona myöhemmin eli ns. haastemiestiedoksiantona,
- postitse saantitodistusta vastaan tai
- kirjeellä, jos voidaan olettaa, että vastaanottaja saa tiedon asiakirjasta ja määräpäivään mennessä palauttaa todistuksen tiedoksiannon vastaanottamisesta. (Taipale & Arvelin, luettu 16.3.2023.)

Sakkomenettelyssä käsiteltävissä asioissa ei ole mahdollista käyttää puhelintiedoksiantoa, sillä sakon tiedoksiantotavat on määritelty sakkomenettelylain 11 §:ssä ja tiedoksiantotavoissa ei ole esitetty vaihtoehtona puhelintiedoksiantoa.

4.9.1 Sakon kirjaaminen valmiiksi odottamaan tiedoksiantoa

Jos rikkomuksesta epäilty ja asianomistaja ovat antaneet suostumuksensa sakkomenettelyyn niin poliisi voi kirjata sakon poliisin tietojärjestelmään valmiiksi odottamaan tiedoksiantoa. Sakon voi antaa tiedoksi kuka tahansa poliisimies, mutta sakon määrääjänä on se poliisimies, joka on kysynyt ja kirjannut rikkomuksesta epäillyn suostumukset. (Taipale & Arvelin, luettu 16.3.2023.)

Jos rikkomuksesta epäillyn suostumus ei ole tiedossa niin poliisi voi kirjata sakon valmiiksi vain siltä osin kuin se on mahdollista ilman suostumusta. Sakkoon ei saa kirjata suostumuksia valmiiksi, jos niitä ei ole tosiasiallisesti kysytty. (Taipale & Arvelin, luettu 16.3.2023.)

Sakkoa ei voida myöskään määrätä ennen kuin suostumukset on kysytty, sillä suostumukset vaikuttavat muun muassa käytettävään sakkolajiin sekä asian käsittelyyn sakkomenettelyssä. Jos rikkomuksesta epäillyn suostumus saadaan vasta tiedoksiannon yhteydessä, niin silloin sakon määrääminenkin tapahtuu vasta tiedoksiannon yhteydessä. (Taipale & Arvelin, luettu 16.3.2023.)

4.10 Sakon maksaminen

Rikesakko- ja sakkomääräys tulee maksaa sakkolomakkeessa olevilla maksutiedoilla 30 päivän kuluessa määräyksen tiedoksiannosta (Rantaeskola 2019, 229).

Poliisin antamassa sakkovaatimuksessa ei ole eräpäivää, sillä tiedoksiannon jälkeen sakkovaatimus siirtyy syyttäjälle ratkaistavaksi. Sakon voi kuitenkin halutessaan maksaa jo sakkovaatimuksessa olevilla maksutiedoilla ennen kuin syyttäjä on antanut asiassa lopullisen ratkaisun eli rangaistusmääräyksen. Jos syyttäjä rangaistusmääräyksessä osittain tai kokonaan jättää määräämättä sakkovaatimuksessa esitetyt seuraamukset niin Oikeusrekisterikeskus palauttaa liikaa maksetun rahamäärän korkoineen. Sakkovaatimuksen perusteella ei ole vielä maksuvelvollisuutta vaan se syntyy vasta, kun syyttäjä on antanut asiassa rangaistusmääräyksen, jonka jälkeen on 30 päivää aikaa maksaa rangaistusmääräyksessä määrättyt seuraamukset. (Oikeusrekisterikeskus, luettu 5.2.2023.)

Poliisin antaman rangaistusvaatimuksen jälkeen rikkomuksesta epäillyllä on mahdollisuus antaa vielä jälkikäteen suostumuksensa sakkomenettelyyn maksamalla rangaistusvaatimus joko osittain tai kokonaan 30 päivän kuluessa rangaistusvaatimuksen tiedoksiannosta. Jos rikkomuksesta epäilty antaa suostumuksensa sakkomenettelyyn edellä kuvatulla tavalla niin seuraamus vahvistetaan rikesakkomääräyksellä, sakkomääräyksellä tai rangaistusmääräyksellä. (Oikeusrekisterikeskus, luettu 5.2.2023.)

Sakkolomakkeissa on maksutiedot ja viitenumero, joiden perusteella aina kyseinen sakko maksetaan. Sakkoa voi halutessaan maksaa myös pienemmissä erissä aina Oikeusrekisterikeskuksen lähettämän maksukehotuksen eräpäivään asti. Erityisesti tässä tapauksessa on aina tärkeää muistaa käyttää maksaessa sakkolomakkeessa olevaa viitenumeroa. (Poliisihallitus 2019, 157–158.)

Oikeusrekisterikeskus lähettää maksukehotuksen, jos sakko on kokonaan tai osittain maksamatta vielä eräpäivän päätyttyä eli 30 päivän jälkeen sakon tiedoksiannosta. Maksukehotuksen saapumisen jälkeen rikkomuksesta epäillyllä on mahdollisuus hakea lisäaikaa sakon maksamiseen, johon tulee ohjeet Oikeusrekisterikeskukselta maksukehotuksen mukana. (Oikeusrekisterikeskus, luettu 5.2.2023.)

Kaikkien sakkojen osalta viimeinen mahdollinen maksupäivä on Oikeusrekisterikeskuksen lähettämän maksukehotuksen eräpäivä. Jos sakkoa ei makseta maksukehotuksella ja lisää aikaa sakon maksamiselle ei ole hakenut niin maksukehotuksen eräpäivän jälkeen sakko siirtyy ulosottoon perittäväksi. (Oikeusrekisterikeskus, luettu 5.2.2023.)

4.11 Muutoksenhaku

Rikesakkomääräykseen, sakkomääräykseen ja rangaistusmääräykseen on mahdollista hakea muutosta valittamalla kirjallisesti tekopaikan käräjäoikeuteen. Muutoksenhakuoikeus koskee asi-anosasia eli rikkomuksesta epäiltyjä sekä asianomistajia. (Saari 2021, luettu 10.2.2023.)

Rikesakko- ja sakkomääräyksen osalta valitus on tehtävä 30 päivän kuluessa määräyksen tiedoksi-annosta. Rangaistusmääräyksen osalta valituksen voi tehdä 30 päivän kuluessa siitä, kun syyttäjä on ratkaissut asian ja määrännyt asiassa rangaistusmääräyksen. (Syyttäjälaitos, luettu 8.2.2023.)

Valitus tulee toimittaa kirjallisesti rikoksen tekopaikan käräjäoikeuden kansliaan määräaikaan mennessä. Valituskirjelmässä on käytävä ilmi muun muassa mihin muutosta haetaan, millä perusteella ja mitä muutoksia vaaditaan tehtäväksi. Lisäksi valituksessa tulee mainita mahdolliset todisteet ja todistajan yhteystiedot (SML 35a §).

Poliisin antamaan sakkovaatimukseen ja rangaistusvaatimukseen ei voi hakea muutosta, sillä ne eivät ole lopullisia ratkaisuja, vaan keskeneräisiä prosesseja (Saari 2021, luettu 10.2.2023).

4.12 Sakon muuntorangaistus

Jos sakkorangaistukseen tuomitulta henkilöltä ei saada perittyä sakkoa rahana, niin se muunnetaan ehdottomaksi vankeudeksi. Sakon muuntorangaistuksen määrää käräjäoikeus ja täytäntöönpanosta vastaa Oikeusrekisterikeskus. Käräjäoikeus lähettää muuntopäätöksen täytäntöönpanoa varten Oikeusrekisterikeskukselle. Jos sakotettu ei maksa muunnettujen sakkojen koko määrää Oikeusrekisterikeskuksen lähettämällä maksukehotuksella niin siinä tapauksessa asia lähetetään ulosottomiehelle, joka passittaa sakotetun suorittamaan muuntorangaistuksen vankilassa. (Oikeusrekisterikeskus, luettu 22.3.2023.)

Rikoslain 2a:4 §:n mukaan sakkoa ei saa muuntaa vankeudeksi, jos:

- poliisi on määrännyt sakkomenettelyssä rikesakko- tai sakkomääräyksen,
- syyttäjä on määrännyt rangaistusmääräyksen tai rikesakkomääräyksen,
- maksamatta olevia päiväsakkoja on vähemmän kuin 16 kappaletta tai,
- sakkoon johtanut rikos on tehty alle 18-vuotiaana

Käytännössä sakkomenettelyssä määrättyjä sakkorangaistuksia ei voida muuntaa vankeudeksi. Ainoastaan tuomioistuimen tuomitsevat sakot ovat muuntokelpoisia (Poliisihallitus 2019, 216).

1.1.2021 tulleen uudistuksen myötä sakon muuntorangaistuksen käyttöä laajennettiin. Jos rikkomuksesta epäilty on edeltävän vuoden aikana syyllistynyt vähintään kuusi kertaa samankaltaiseen, sakkomenettelyssä ratkaistavaan rikokseen ja tekojen samankaltaisuus osoittaa kokonaisuutena arvioiden piittaamattomuutta lain kieltoja ja käskyjä kohtaan niin asiaa ei saa käsitellä sakkomenettelyssä, vaan se tulee käsitellä tuomioistuinkäsittelyssä. Näin sakko on mahdollista muuntaa vankeudeksi, jos sitä ei saada perityksi rahana. (Oikeusministeriö, luettu 2.4.2023; SML 1.5 §.) Edellä kerrotun menettelyn tarkoituksena on edistää rikosoikeusjärjestelmän uskottavuutta, lain kieltojen ja käskyjen noudattamista sekä yleistä lainkuuliaisuutta (HE 178/2018 vp).

Muuntorangaistuksen pituus määräytyy maksamattomien päiväsakkojen lukumäärän mukaan niin, että neljää maksamatta olevaa päiväsakkoa vastaa yhden päivän vankeus. Jos esimerkiksi muuntorangaistukseen tuomitulla on 24 maksamatonta päiväsakkoa niin tämä tarkoittaa kuuden päivän vankeutta. Muuntorangaistuksen pituus on vähintään neljä päivää ja enintään 40 päivää. (RL 2a: 5.)

Jos muuntorangaistukseen tuomittu maksaa ennen muuntorangaistuksen suorittamisen aloittamista sakossa olevan rahamäärän kokonaan niin siinä tapauksessa muuntorangaistus raukeaa eikä vankeutta tarvitse suorittaa (SakkoTPL 35 §).

4.13 Kolmenlaista esitutkintaa

Lainsäädännön kehittymisen myötä on muodostunut kolmenlaista esitutkintaa, tavanomainen esitutkinta, suppea esitutkinta sekä sakkomenettelyn suppea esitutkinta. Näistä käytetyin on tavanomainen esitutkinta, jota käytetään muissa kuin yksinkertaisissa ja selvissä rikosasioissa. Tavanomaisesta esitutkinnasta on säädetty esitutkintalaissa ja siinä noudatetaan kaikkia esitutkintalain menettelysäännöksiä. (Rantaeskola 2019, 171.)

Suppealla esitutkinnalla tarkoitetaan tavanomaista esitutkintaa yksinkertaisempaa ja nopeampaa menettelyä, jota voidaan käyttää yksinkertaisissa ja selvissä rikosasioissa, joista ei yleisen rangaistuskäytännön mukaisesti ole odotettavissa ankarampaa rangaistusta kuin sakkoa (Rantaeskola 2019, 180).

Sakkomenettelyn suppeaa esitutkintaa saadaan soveltaa vain silloin, kun asiaa käsitellään sakkomenettelyssä. Sakkomenettelyssä käsiteltävien rikosasioiden selvittämiseksi toimitetaan suppea esitutkinta, jossa selvitetään ainoastaan ne seikat, jotka ovat välttämättömiä sakkorangaistuksen antamiseksi. (Poliisihallitus 2019, 40.)

4.13.1 Suppea esitutkinta – ETL-suppea esitutkinta

Suppeasta esitutkinnasta on säädetty esitutkintalain 11 luvun 2 §:ssä. Suppea esitutkinta saadaan toimittaa yksinkertaisissa ja selvissä rikosasioissa, joista ei yleisen rangaistuskäytännön mukaisesti ole odotettavissa ankarampaa rangaistusta kuin sakkoa. Tällaisia rikoksia voivat olla esimerkiksi liikenneriökset, näpistyökset sekä huumausaineen käyttöriökset. (Poliisihallitus 2019, 37.)

Suppea esitutkinta poikkeaa tavanomaisesta esitutkinnasta menettelysäännösten osalta. Suppeassa esitutkinnassa ei ole tutkinnanjohtajaa ja kuulustelukertomukseen merkitään vain kuulusteltavan lausuman pääsisältö, joka voidaan kirjata kuulustelupöytäkirjan sijasta muuhun asiakirjaan. (ETL 11:2.) Esimerkiksi sakkomenettelyssä tämä täyttyy laadukkaan teonkuvauksen kirjaamisen myötä (Taipale & Arvelin, luettu 16.3.2023).

Suppeassa esitutkinnassa tulee selvittää riittävässä laajuudessa esitutkintalain 1 luvun 2 §:ssä mainitut asiat, kuten epäilty rikos, rikoksen teko-olosuhteet, rikoksella aiheutettu vahinko ja rikoksesta saatu hyöty, asianosaiset sekä muut syyteharkintaa ja rikoksen johdosta määrättävää seuraamusta varten tarvittavat seikat. Tämän lisäksi tulee selvittää edellytykset asian käsittelemiselle kirjallisessa menettelyssä.

Tavanomaiseen esitutkintaan verrattuna, suppea esitutkinta on yksinkertaisempi, nopeampi ja taloudellisempi tapa selvittää rikoksia. Tästä syystä on tarkoituksenmukaista käsitellä rikosasia aina suppeassa esitutkinnassa, jos se on mahdollista. (Poliisihallitus 2019, 37–38.)

4.13.2 Sakkomenettelyn suppea esitutkinta – SML-suppea esitutkinta

Sakkomenettelyn suppeasta esitutkinnasta on säädetty sakon ja rikesakon määräämisestä annetun lain 7 §:ssä. Sakkomenettelyn suppeassa esitutkinnassa selvitetään ainoastaan ne seikat, jotka ovat välttämättömiä rikesakkomääräyksen, sakkomääräyksen, sakkovaatimuksen tai rangaistusvaatimuksen antamiseksi.

Sakkomenettelyn suppea esitutkinta eroaa huomattavasti suppeasta esitutkinnasta siinä, mitä oikeuksia ja velvollisuuksia rikkomuksesta epäillylle on lain mukaan velvollisuus ilmoittaa. (Poliisihallitus 2019, 41.)

Sakkomenettelyn suppeassa esitutkinnassa rikkomuksesta epäillylle on vähintäänkin ilmoitettava:

- asema esitutkinnassa,
- määrättävä seuraamus (mistä rikoksesta, miksi ja paljonko on rangaistuksen määrä),
- seuraamuksen maksamiseen liittyvät asiat ja
- mahdollisuudesta hakea muutosta sakkorangaistukseen

Vaikka sakkomenettelyn suppeassa esitutkinnassa poliisilla ei ole velvollisuutta ilmoittaa rikkomuksesta epäillylle kaikkia hänen oikeuksiaan niin siitä huolimatta hänellä on esimerkiksi oikeus avustajaan sekä oikeus olla myötävaikuttamatta rikoksensa selvittämiseen eli itsekriminointisuoja (Rantaeskola 2019, 182–183).

Sakkomenettelyn suppeaa esitutkintaa sovelletaan vain silloin, kun asiaa käsitellään sakkomenettelyssä. Esimerkiksi tilanteessa, jossa rikkomuksesta epäilty ei anna suostumustaan sakkomenettelyyn ja poliisi antaa asiassa rangaistusvaatimuksen niin sovelletaan vielä sakkomenettelyn suppeaa esitutkintaa. Rangaistusvaatimuksen tiedoksiannon jälkeen sakkomenettelyn suppeaa esitutkintaa ei kuitenkaan enää sovelleta, vaan sovellettavaksi tulee suppea esitutkinta. (Poliisihallitus 2019, 40–41.)

Jos rikkomuksesta epäilty kuulustellaan kyseiseen asiaan heti rangaistusvaatimuksen tiedoksiannon jälkeen, niin se on menettelyllisesti sakkomenettelyn jälkeistä aikaa, vaikka kuulustelu tehäisiinkin välittömästi sakkomenettelyn käytön jälkeen. (Poliisihallitus 2019, 40–41.)

Sakkomenettelyn suppeaa esitutkintaa voidaan siis soveltaa siihen asti, kunnes rikesakkomääräys, sakkomääräys, sakkovaatimus tai rangaistusvaatimus on tiedoksiannettu. (Poliisihallitus 2019, 41.)

Tästä syystä rangaistusvaatimuksen tiedoksiannon jälkeen suoritettavassa kuulustelussa on tärkeää huomioida suppean esitutkinnan menettelysäännösten mukaiset oikeudet ja velvollisuudet. Rikkomuksesta epäillylle on ilmoitettava oikeudesta avustajaan, itsekriminointisuojusta sekä muut suppeassa esitutkinnassa ilmoitettavat oikeudet ja velvollisuudet. (Poliisihallitus 2019, 41.)

Oikeus, joka epäillyllä on tai josta pitää ilmoittaa	Tavanomainen esitutkinta	ETL-Suppea esitutkinta	SML-Suppea esitutkinta
ETL 7:10 Epäillyn asema	Kyllä	Kyllä	Kyllä
ETL 7:10 Epäilty rikos	Kyllä	Kyllä	Kyllä
ETL 4:3 Itsekriminointisuoja	Kyllä	Kyllä	Kyllä
ETL 4:12 Oikeus tarvittaessa tulkkaukseen	Kyllä	Kyllä	Kyllä
ETL 4:10,1 Oikeus avustajan käyttämiseen	Kyllä	Kyllä	Kyllä
ETL 4:13 Oikeus asiakirjojen kääntämiseen	Kyllä	Kyllä	
ETL 4:16 Ilmoitus oikeudesta avustajaan	Kyllä	Kyllä	
ETL 4:10,1 Avustajasta ilmoitus kirjallisesti	Kyllä		
ETL 4:10,2 Avustajatietoisuuden varmistus	Kyllä	Kyllä	
ETL 7:14 Huoltajan yms. oikeus olla läsnä	Kyllä	Kyllä	
ETL 7:15 Ilmoitettava huoltajalle yms.	Kyllä	Kyllä	
ETL 7:16 Ilmoitettava sosiaaliviranomaiselle	Kyllä	Kyllä	
ETL 4:16 Lisäilmoitukset alle 18v EP	Kyllä	Kyllä	
ETL 7:14 Läsnä muu läheinen ja alle 18v EP	Kyllä	Kyllä	
ETL 7:11 Kuulustelutodistaja ja alle 18v EP	Kyllä	Kyllä	
ETL 7:11 Kuulustelutodistaja ja yli 18v EP	Kyllä		
ETL 5:1 Ilmoitus syyttäjälle	Kyllä		

Taulukko 1. Yhteenveto epäillyn oikeuksista ja velvollisuuksista. Lähde: Rantaeskola, 2019: Rikos ja rikosprosessi, 185.

Jos rikkomuksesta epäiltynä on alle 18-vuotias, häntä ei saa suppeassa esitutkinnassa kuulustella ilman, että läsnä on joko kuulustelutodistaja, hänen avustajansa tai laillinen edustajansa taikka sosiaaliviranomaisen edustaja (Rantaeskola 2019, 182).

Poliisin on tärkeä ymmärtää ja ennen kaikkea tunnistaa, mitä esitutkintaa missäkin vaiheessa sovelletaan, jotta kaikkien osapuolten oikeusturva toteutuu ja vältytään mahdolliselta esitutkinnassa tehdyiltä menettelyvirheeltä, millä voi olla vaikutusta prosessin myöhemmässä vaiheessa.

4.13.3 Kuulustelun kirjaaminen sakkomenettelyssä

Sakkomenettelyssä ei yleensä tarvitse kirjata asianosaisten lausumaa erillisille kuulustelupöytäkirjoille, vaan lausumat käyvät ilmi sakkoon kirjattavasta teonkuvauksesta (Poliisihallitus 2019, 45).

Mikäli rikkomuksesta epäilty ei anna suostumustaan sakkomenettelyyn ja sakkolajiksi muodostuu rangaistusvaatimus, ja poliisi päättää kuulustella rikkomuksesta epäillyn heti tiedoksiannon jälkeen kyseiseen asiaan, niin tässä tapauksessa suppean esitutkinnan kuulustelukertomus on kirjattava erilliselle suppean kuulustelun lomakkeelle. Kuulustelulomakkeet löytyvät sekä Patjasta että POLO:sta. Kyseisistä järjestelmistä löytyy sakkomenettelyyn soveltuvat suppean kuulustelun kuulustelulomakkeet erikseen asianomistajalle, epäillylle sekä todistajalle. (Taipale & Arvelin, luettu 16.3.2023.)

Suppeassa esitutkinnassa tulee selvittää esitutkintalain 1 luvun 2 §:ssä mainitut seikat, kuten asian laadun edellyttämällä tavalla epäilty rikos, rikoksen teko-olosuhteet, rikoksella aiheutettu vahinko ja rikoksesta saatu hyöty, asianosaiset sekä muut syyteharkintaa ja rikoksen johdosta määrättävää seuraamusta varten tarvittavat seikat. Tämän lisäksi tulee selvittää vielä edellytykset asian käsittelemiselle kirjallisessa menettelyssä. (Poliisihallitus 2019, 45–46.)

Epäillyn kuulustelussa tulee selvittää rikkomuksesta epäillyn kannanotto tunnusmerkistötekijöiden ja muiden seikkojen osalta, jotka voivat vaikuttaa rangaistavuuteen. Lisäksi kuulustelukertomuksesta tulee käydä ilmi, tunnustaako vai kiistääkö rikkomuksesta epäilty toimineensa epäillyssä rikoksessa teon tunnusmerkistön mukaisesti. (Taipale & Arvelin, luettu 16.3.2023.)

Suppean kuulustelun kirjaaminen rangaistusvaatimuseräissä nopeuttaa rikosasian käsittelyä, sillä jos rikkomuksesta epäilty ei maksa rangaistusvaatimusta kokonaan tai osittain 30 päivän kuluessa tiedoksiannosta niin asia siirtyy esitutkintaan. Kun kuulustelukertomus on kirjattu laadukkaasti jo kentällä sakotustilanteessa niin tutkinnassa ei tarvitse enää tehdä kuulusteluja uudelleen. Tutkinnan tehtäväksi jää enää viimeistellä rikosilmoitus ja esitutkintapöytäkirja sekä siirtää rikosasia syytäjälle syyteharkintaan. (Poliisihallitus 2019, 46; Taipale & Arvelin, luettu 16.3.2023.)

5 LIIKENNEVIRHEMAKSU

Uusi tieliikennelaki (TLL, 729/2018) astui voimaan 1.6.2020, jonka myötä tieliikenteessä aiemmin määrätty rikesakko korvattiin liikennevirhemaksulla. Liikennevirhemaksu ei ole sakko vaan hallinnollinen maksuseuraamus, jonka poliisi määrää vähäisistä tieliikennelain vastaisista teoista tai lainlyönneistä. (Traficom, luettu 3.2.2023.) Liikennevirhemaksua määrättäessä tulee noudattaa myös hallintolakia (434/2003), sillä asia ratkaistaan hallinnollisessa menettelyssä.

Liikennevirhemaksu on kiinteäsummainen maksuseuraamus, jonka suuruus on määritelty tienkäyttäjryhmittäin ja rikkomuslajeittain tieliikennelain 6. luvussa. Toisin kuin sakkorangaistuksissa, liikennevirhemaksun suuruuteen ei vaikuta rikkomuksesta epäillyn tulot tai teko-olosuhteet. (Liikenteen oppikirja 2021, luettu 11.3.2023.)

Liikennevirhemaksun suuruus on rikkomuksen laadusta riippuen 20–200 euroa. Esimerkiksi jalankulkijalle ja polkupyöräilijälle määrättävä liikennevirhemaksu liikennesääntörikkomuksesta on summaltaan pienempi kuin moottorikäyttöisen ajoneuvon kuljettajalle liikennesääntörikkomuksesta määrättävä liikennevirhemaksu. (Traficom, luettu 3.2.2023.)

Tyypillisiä liikennevirhemaksulla hoidettavia rikkomuksia ovat vähäiset ylinopeudet, turvavälien lainlyönti, viestintävälineen kielletty käyttö ajon aikana ja muu sääntöjen vastainen menettely, joka ei ole omiaan aiheuttamaan vaaraa toisten turvallisuudelle. (Liikenteen oppikirja 2021, luettu 11.3.2023.)

Liikennevirhemaksu voidaan määrätä seuraamukseksi tieliikennelain lisäksi myös ajoneuvolaissa (1090/2002), ajokorttilaissa (386/2011), liikenteen palveluista annetussa laissa (320/2017) sekä vesiliikennelaissa (782/2019) säädetyistä hallinnollisista rikkomuksista. Liikennevirhemaksu voidaan määrätä esimerkiksi silloin, jos kuljettajalla ei ole mukana laissa säädetyt valvonta-asiakirjoja, ammattipätevyydistusta, yhteisölupaa taikka ajokorttia. (Traficom, luettu 3.2.2023.)

Liikennevirhemaksu on pysäköintivirhemaksua muistuttava, huomautusta ankarampi, mutta sakkoa lievempi rangaistus liikenne rikkomuksista (Liikenteen oppikirja 2021, luettu 11.3.2023). Liikennevirhemaksu ja sakkorangaistus ovat luonteeltaan samanlaisia. Ne ovat kummatkin tienkäyttäjän lainvastaisesta menettelystä määrättäviä seuraamuksia, jossa moitittavuudeltaan vähäiset teot käsitellään liikennevirhemaksulla ja moitittavuudeltaan vakavammat teot sakkorangaistuksella. (Traficom, luettu 3.2.2023.)

Liikennevirhemaksun voi määrätä liikenteenvalvoja eli poliisi-, tulli- tai rajaviranomainen. Valituksen yhteydessä liikennevirhemaksun määrää hallinto-oikeus. (Oikeusrekisterikeskus, luettu 4.2.2023.)

Automaattisessa liikennevalvonnassa eli ns. ”tolppasakoissa” käytetään ajoneuvokohtaista liikennevirhemaksua, jota koskeva määräys lähetetään ajoneuvon rekisteriin merkitylle moottorikäyttöisen ajoneuvon omistajalle, haltijalle, tilapäiselle käyttäjälle tai käyttövastaavalle. Ajoneuvokohtaisen liikennevirhemaksun voi määrätä ainoastaan poliisi. (Poliisi, luettu 4.2.2023.)

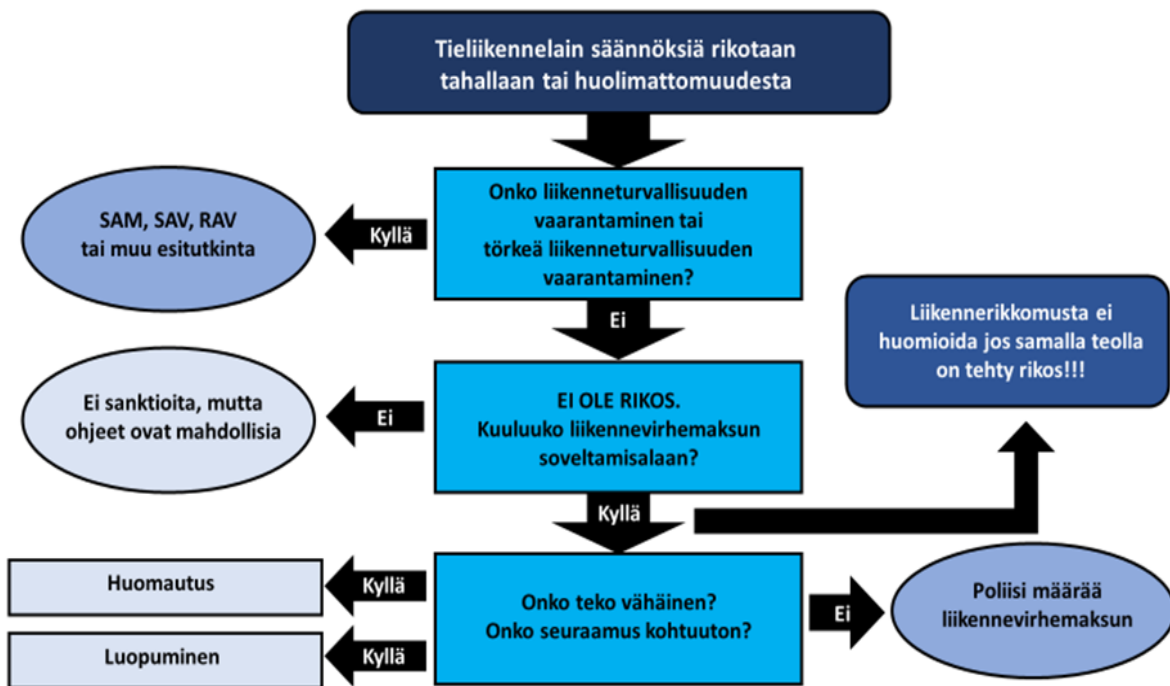
5.1 Liikennevirhemaksun määrääminen

Liikennevirhemaksu voidaan määrätä 15 vuotta täyttäneelle henkilölle tieliikennelain, ajokorttilain, ajoneuvolain, liikenteen palveluista annetun lain tai vesiliikennelain säännösten vähäisestä rikkomisesta tai laiminlyönnistä (Saari 2021, luettu 10.2.2023).

Tieliikennelain 6. luvussa on mainittu kaikki ne tieliikennettä koskevat säännökset, joiden rikkomisesta on säädetty seuraamukseksi liikennevirhemaksu. Liikenneserikkomus ei ole rikosnimike, vaan sanalla kuvataan tieliikennelain 6. luvussa vähäisiä tieliikennelain vastaisia tekoja tai laiminlyöntejä. (Liikenteen oppikirja 2021, luettu 11.3.2023.)

Liikennevirhemaksun määrääminen edellyttää, että tieliikennelain säännöksiä rikotaan tahallaan tai huolimattomuudesta. Kaikkein vähäisimmistä liikenneserikkomuksista on liikennevirhemaksun sijasta annettava joko suullinen tai kirjallinen huomautus. (Liikenteen oppikirja 2021; luettu 11.3.2023.)

Tieliikennelain 160 §:n mukaan liikennevirhemaksua ei kuitenkaan määrätä, jos tienkäyttäjää epäillään samalla teolla tehdystä rikoksesta tai, jos liikenneserikkomus on johtunut anteeksiannettavasta huolimattomuudesta, tai seuraamus olisi muuten ilmeisen kohtuuton.

Kaavio 3. Liikennevirhemaksumenettely. Lähde: Liikenteen oppikirja poliisin koulutukseen 2021.

5.2 Liikennevirhemaksujen yhdistäminen

Jos rikkomuksesta epäillylle määrätään samalla kertaa kahdesta tai useammasta rikkomuksesta liikennevirhemaksu niin rangaistukseksi tuomitaan vain yksi liikennevirhemaksu. Liikennevirhemaksu määrätään niin, että teoista säädettyä ankarinta liikennevirhemaksua korotetaan 40 eurolla. (TLL 160 §.)

Jos esimerkiksi moottorikäyttöisen ajoneuvon kuljettaja on ajanut ylinopeutta 15 km/h alueella, jossa suurin sallittu nopeus on 80 km/h, puhunut ajon aikana puhelimeen pitämällä puhelinta kädessään sekä laiminlyönyt turvavyön käytön, niin näistä kolmesta liikenneriikkomuksesta määrättäisiin yksi yhteinen liikennevirhemaksu.

Se muodostuu niin, että ankarin liikennevirhemaksu, joka on tässä tapauksessa ylinopeudesta 140 euroa, määrätään pohjalle ja sitä korotetaan 40 eurolla rangaistuksena muista liikenneriikkomuksista eli puhelimeen puhumisesta ajon aikana sekä turvavyön käyttämättä jättämisestä. Yhteinen liikennevirhemaksu lasketaan siis seuraavasti: $140 \text{ €} + 40 \text{ €} = 180 \text{ €}$ eli liikennevirhemaksun loppusummaksi muodostuisi 180 euroa. Vaikka liikenneriikkomuksia olisi useampia niin 40 euron korotus on aina kertaluonteinen.

Jos rikkomuksesta epäillyn epäillään syyllistyneen samalla kertaa sekä rikesakolla tai päiväsakolla käsiteltävään rikokseen, että liikennevirhemaksulla käsiteltävään liikenneriikkomukseen niin silloin liikennevirhemaksua ei määrätä lainkaan vaan seuraamus määrätään ainoastaan rikesakolla tai päiväsakolla käsiteltävästä teosta. (TLL 160 §.)

Esimerkiksi tilanteessa, jossa henkilö kuljettaa moottorikäyttöistä ajoneuvoa ilman vaadittavaa ajo-oikeutta ja puhuu ajon aikana puhelimeen niin, että pitää sitä kädessään niin käsiteltäväksi tulee sekä rikos (kulkuneuvon kuljettaminen oikeudetta) että liikenneriikkomus (viestintävälineen kielletty käyttö ajon aikana). Asia käsitellään ainoastaan sakkorangaistuksella, joka henkilölle määrätään kulkuneuvon kuljettamisesta oikeudetta. Viestintävälineen kielletty käyttö ajon aikana jätetään sanktioimatta, sillä se on liikennevirhemaksulla käsiteltävä asia ja kun henkilö syyllistyy samalla teolla jo rikokseen niin liikennevirhemaksua ei määrätä lainkaan.

Se, että liikennevirhemaksu jätetään kokonaan sanktioimatta tällaisessa tilanteessa, perustuu siihen, että liikennevirhemaksun ja sakkorangaistuksen määräämismenettely sekä muutoksenhaku-prosessi ovat erilaisia ja ne käsitellään eri oikeudellisissa linjoissa niin tämä aiheuttaisi tienkäyttäjille sekaannusta. Liikennevirhemaksu käsitellään hallinnollisessa menettelyssä, jossa päätökseen haetaan oikaisua hallinto-oikeudesta ja sakkorangaistus käsitellään rikosoikeudellisessa linjassa, jossa sakkorangaistukseen haetaan muutosta kärjäoikeudesta. Tämän takia on tarkoituksenmu-

kaisempaa käsitellä tällainen tekokokonaisuus, jossa rikkomuksesta epäilty syyllistyy samalla kertaa sekä sakkorangaistuksella käsiteltävään liikenne rikokseen että liikennevirhemaksulla käsiteltävään liikenne rikkomukseen yhdessä oikeudellisessa linjassa eli rikosprosessissa, koska se on tienkäyttäjien ja viranomaisten kannalta järkevämpää ja taloudellisempaa. (HE 180/2017 vp.)

5.3 Asianosaisten suostumus ja kuuleminen

Liikennevirhemaksun määrääminen ei edellytä asianosaisten suostumusta, jotta asia voidaan ratkaista poliisin määräämällä liikennevirhemaksulla. Asianosaiselle on kuitenkin annettava tilaisuus tulla kuulluksi asiassa. Hallintolain 34 §:n mukaan asianosaiselle on ennen asian ratkaisemista varattava tilaisuus lausua mielipiteensä asiasta sekä antaa selityksensä sellaisista vaatimuksista ja selvityksistä, jotka saattavat vaikuttaa asian ratkaisuun.

Jos asianosainen haluaa kuulemisen yhteydessä lausua asiaan niin hänen lausumansa tulee kirjata POLO:ssa liikennevirhemaksulomakkeen asianosaisten lausuma kohtaan. Mikäli asianosaisella ei ole lausuttavaa asiassa niin tämäkin on kirjattava, jotta kaikkien osapuolten oikeusturva tosiasiallisesti toteutuu. (Tiedote, luettu 14.3.2023.)

5.4 Liikennevirhemaksun käsittely alaikäisen osalta

Liikennevirhemaksu voidaan määrätä 15 vuotta täyttäneelle henkilölle. Hallintolaki kuitenkin edellyttää, että jos liikennevirhemaksua ollaan määräämässä alle 18-vuotiaalle, niin hänen huoltajalleen, edunvalvojalleen tai muulle lailliselle edustajalleen tulee varata tilaisuus lausuman antamiseen asiassa. (Hallintolaki 35§.)

Liikennevirhemaksujen käsittely uudistui 15 vuotta täyttäneiden alaikäisten osalta 14.3.2023. Aiemmin poliisi ei voinut määrätä alaikäiselle liikennevirhemaksua ennen kuin hänen huoltajansa oli tavoitettu antamaan lausumansa asiassa. Jos alaikäisen huoltajaa ei voitu välittömästi kuulla niin liikennevirhemaksulomake lähetettiin POLO:sta liikennevirhemaksuasoiden käsittelyjärjestelmä Liikkeeseen ja Liike-järjestelmän kautta alaikäisen huoltajalle lähti kuulemispyyntö asiassa. Vasta tämän jälkeen liikennevirhemaksu oli mahdollista määrätä. (Saari 2021, luettu 10.2.2023.)

14.3.2023 alkaen poliisi voi määrätä liikennevirhemaksun 15 vuotta täyttäneelle alaikäiselle samalla tavalla kuin täysi-ikäiselle, eli annetaan tilaisuus tulla kuulluksi asiassa ja kirjataan hänen lausumansa, jonka jälkeen liikennevirhemaksu voidaan määrätä ja antaa tiedoksi heti tapahtumapaikalla. Vasta tämän jälkeen liikennevirhemaksu lähetetään Liike-järjestelmän kautta tiedoksiannettavaksi alaikäisen huoltajalle. (Tiedote, luettu 14.3.2023.)

Huoltajalle lähetetään 14 vuorokauden kuluessa tavallisena tiedoksiantona kopio POLO:ssa tehdystä liikennevirhemaksusta sekä muutoksenhakuohjeet ja saatekirje, jossa kerrotaan prosessista ja menettelystä tarkemmin. Huoltajilla on halutessaan mahdollisuus vaatia oikaisua liikennevirhemaksupäätökseen huollettavan puolesta täyttämällä päätöksestä löytyvä oikaisuvaatimuslomake ja palauttamalla se päätöksen tehneelle poliisilaitokselle. 14.3.2023 alkaen huoltajalla on siis mahdollisuus tulla kuulluksi ja lausua asiaan vaatimalla oikaisua liikennevirhemaksupäätökseen. (Tiedote, luettu 14.3.2023.)

Automaattisen liikennevalvonnan eli ns. "tolppasakon" osalta alaikäistä koskevissa ajoneuvoikohtaisissa asioissa liikennevirhemaksu voidaan määrätä ja tiedoksi antaa alaikäiselle sekä huoltajille 30 päivän kuluessa tavallisena tiedoksiantona, kun asianosainen on ajoneuvon rekisteriin merkitty omistaja, haltija tai tilapäinen käyttäjä (tiedote, luettu 14.3.2023).

5.5 Liikennevirhemaksun tiedoksianto

Lähtökohtaisesti liikennevirhemaksupäätös kirjataan ja annetaan tiedoksi heti tapahtumapaikalla. Liikennevirhemaksupäätös tulostetaan POLO:sta ja tiedoksiannetaan henkilökohtaisesti.

Liikennevirhemaksun tiedoksiannossa kerrotaan:

- mikä seuraamus ja mistä rikkomuksesta se ollaan rikkomuksesta epäillylle määräämässä.
- Perustellaan liikennevirhemaksupäätös eli käydään liikennevirhemaksuun kirjattu teonkuvaus läpi.
- Kysytään, onko rikkomuksesta epäillyllä lausuttavaa asiaan ja hyväksyykö hän päätöksen, jonka jälkeen nämä kirjataan asianosaisen lausuma kohtaan.
- Tämän jälkeen kerrotaan, kuinka paljon maksettavaa tulee ja käydään läpi maksamiseen liittyvät asiat. Kerrotaan, kuinka kauan on maksuaikaa ja näytetään mistä maksutiedot löytyvät. Tässä kohtaa on hyvä muistuttaa vielä viitenumeron käytöstä.
- Kerrotaan mahdollisuudesta hakea oikaisua kyseiseen päätökseen ja mihin mennessä ja mihin oikaisuvaatimus on toimitettava. (30 päivän kuluessa liikennevirhemaksupäätöksen tiedoksiannosta päätöksen tehneelle poliisilaitokselle.)

Tämän jälkeen rikkomuksesta epäillylle annetaan allekirjoitettu liikennevirhemaksupäätös sekä kirjalliset ohjeet oikaisuvaatimuksen hakemiseen. Tässä kohtaa on vielä asiallista kysyä, onko rikkomuksesta epäillyllä jotain kysyttävää asiasta.

Jos liikennevirhemaksupäätöstä ei ole mahdollista antaa henkilökohtaisesti tiedoksi niin liikennevirhemaksupäätös voidaan antaa todisteellisesti tiedoksi postin saantitodistuksella. Tietyissä tapauksissa liikennevirhemaksupäätös voidaan lähettää myös postitse kotiin tavallisena tiedoksiantona.

Automaattisessa liikennevalvonnassa eli ns. ”tolppasakoissa” käytetään ajoneuvokohtaista liikennevirhemaksua, jota koskeva määräys lähetetään tavallisena tiedoksiannon ajoneuvon rekisteriin merkitylle moottorikäyttöisen ajoneuvon omistajalle, haltijalle, tilapäiselle käyttäjälle tai käyttöas-
taavalle (poliisi, luettu 4.2.2023).

5.6 Liikennevirhemaksun maksaminen

Liikennevirhemaksu on maksettava päätöksessä olevilla maksutiedoilla 30 päivän kuluessa liikennevirhemaksun tiedoksiannosta. Sen voi maksaa osissa, ja maksamiseen voi hakea lisää maksuaikaa samalla tavalla kuin sakkomenettelyssä määrättäviin sakkoihin (Oikeusrekisterikeskus, luettu 7.4.2023).

Liikennevirhemaksua voi halutessaan maksaa pienemmissä erissä aina Oikeusrekisterikeskuksen lähettämän maksukehotuksen eräpäivään asti. Erityisesti tässä tapauksessa on tärkeää muistaa käyttää maksaessa aina liikennevirhemaksupäätöksessä olevaa viitenumeroa.

Oikeusrekisterikeskus lähettää maksukehotuksen, jos liikennevirhemaksu on kokonaan tai osittain maksamatta eräpäivän päätyttyä eli 30 päivän jälkeen liikennevirhemaksun tiedoksiannosta. Maksukehotuksen saapumisen jälkeen asiakkaalla on mahdollisuus hakea lisää aikaa liikennevirhemaksun maksamiseen, johon tulee ohjeet Oikeusrekisterikeskuksesta maksukehotuksen mukana. (Oikeusrekisterikeskus, luettu 4.2.2023.)

Liikennevirhemaksun viimeinen mahdollinen maksupäivä on oikeusrekisterikeskuksen lähettämän maksukehotuksen eräpäivä. Jos liikennevirhemaksua ei makseta maksukehotuksella ja maksamiselle ei ole hakenut lisää aikaa niin maksukehotuksen eräpäivän jälkeen liikennevirhemaksu siirtyy ulosottoon perittäväksi. (Oikeusrekisterikeskus, luettu 4.2.2023.)

5.7 Muutoksenhaku

Liikennevirhemaksupäätökseen ja ajoneuvokohtaiseen liikennevirhemaksupäätökseen voi vaatia oikaisua liikennevirhemaksun määränneeltä viranomaiselta, joka on usein poliisi. Oikaisuvaatimus on tehtävä kirjallisesti ja se on toimitettava 30 päivän kuluessa tiedoksiannosta päätöksen tehneelle poliisilaitokselle. Oikaisuvaatimuksessa on ilmoitettava, minkälaista oikaisua vaaditaan ja millä perusteella. Tämän jälkeen poliisi tutkii oikaisuvaatimuksen ja tekee asiassa oikaisuvaatimus-
päätöksen. (Traficom, luettu 4.2.2023.)

Mikäli poliisi hylkää oikaisuvaatimuksen niin alkuperäinen liikennevirhemaksupäätös ei muutu. Jos poliisi hyväksyy oikaisuvaatimuksen niin se voi joko kumota liikennevirhemaksupäätöksen tai muuttaa sen huomautukseksi. (Traficom, luettu 4.2.2023.)

Poliisin tekemästä oikaisuvaatimuspäätöksestä voi valittaa 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksiannosta hallinto-oikeuteen. (Saari 2021, luettu 10.2.2023.) Hallinto-oikeus perii asian käsittelystä oikeudenkäyntimaksun, joka on 270 euroa, mutta oikeudenkäyntimaksua ei kuitenkaan peritä, jos hallinto-oikeus muuttaa valituksenalaisen päätöksen muutoksenhakijan eduksi. (Oikeus, luettu 13.3.2023.)

6 YLINOPEUS - LIIKENNERIKOS VAI LIIKENNERIKKOMUS

Ajamalla ylinopeutta kuljettaja voi syyllistyä joko liikennetrikomukseen, liikenneturvallisuuden vaarantamiseen tai törkeään liikenneturvallisuuden vaarantamiseen. Rikosnimikkeen valinta perustuu merkittävästi ylinopeuden suuruuteen sekä ylinopeudella aiheutetun vaaran arviointiin.

Rikoslain 23 luvun 1 §:n 1 momentissa säädetään liikenneturvallisuuden vaarantamisesta tieliikenteessä:

”Joka tienkäyttäjänä tahallaan tai huolimattomuudesta rikkoo tieliikennelakia tai ajoneuvolakia taikka niiden nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä tavalla, joka on omiaan aiheuttamaan vaaraa toisen turvallisuudelle, on tuomittava liikenneturvallisuuden vaarantamisesta sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi.”

Samassa pykälässä 3 momentissa säädetään, että 1 momenttia ei kuitenkaan sovelleta, jos siinä tarkoitettu menettely on omiaan aiheuttamaan ainoastaan vähäisen vaaran (RL 23:1.3).

Liikenneturvallisuuden vaarantamisen tunnusmerkistön täyttyminen edellyttää, että tienkäyttäjä rikkoo tieliikennelakia tai ajoneuvolakia tai niiden nojalla annettuja säännöksiä ja määräyksiä niin, että teko on omiaan aiheuttamaan vaaraa toisen turvallisuudelle. Pykälää ei kuitenkaan sovelleta, jos kyseessä on vain vähäinen vaara. Tällöin tekoa ei katsota rikokseksi, vaan kyseessä on tieliikennelain mukainen liikennetrikomus, josta voidaan määrätä seuraamukseksi liikennevirhemaksu. (Liikenteen oppikirja 2021, luettu 11.3.2023.)

Kun poliisi menee tapahtumapaikalle selvittämään liikennevahinkoa, ensin on selvitettävä mistä tieliikennelain tai ajoneuvolain säännöksestä on kyse ja onko kyseistä säännöstä rikottu. Tämän jälkeen, jos sovellettavaa säännöstä on rikottu, arvioidaan, onko kyseinen teko ollut omiaan aiheuttamaan vaaraa toisen turvallisuudelle.

Liikenneturvallisuuden vaarantamisen edellytyksenä ei ole se, että tilanteessa on pitänyt konkreettisesti aiheutua vaaratilanne vaan riittää, että tilanteessa toteutuu niin sanottu abstraktivaara eli tilanteessa olisi voinut aiheutua vaaratilanne muille tienkäyttäjille. Jo pelkkä ylinopeus voi täyttää tämän

määritelmän, sillä liikennevahinko ja henkilövahinko ovat mahdollisia seurauksia ylinopeudesta. (Liikenteen oppikirja 2021, luettu 11.3.2023.)

Ylinopeuden osalta liikenneturvallisuuden vaarantamiseksi katsotaan lähtökohtaisesti teko, jossa nopeusrajoitus ylitetään yli 20 km/h:ssa. Tätä pienemmät ylinopeudet katsotaan yleensä liikenne-rikkomukseksi. Törkeäksi liikenneturvallisuuden vaarantamiseksi on oikeuskäytännössä katsottu teko, jossa ylinopeutta on ollut yli 50 km/h. Törkeää liikenneturvallisuuden vaarantamista ei voida kuitenkaan käsitellä sakkomenettelyssä, koska siitä säädetty ankarin rangaistus on kaksi vuotta vankeutta. (Liikenteen oppikirja 2021, luettu 11.3.2023.)

Teko	Nopeusrajoitus	Ylinopeus	Liikennevirhemaksu
Liikennerikkomus	20–60 km/h	korkeintaan 10 km/h	100 eur
Liikennerikkomus	20–60 km/h	11–15 km/h	170 eur
Liikennerikkomus	20–60 km/h	16–20 km/h	200 eur
Liikennerikkomus	70–120 km/h	korkeintaan 10 km/h	70 eur
Liikennerikkomus	70–120 km/h	11–15 km/h	140 eur
Liikennerikkomus	70–120 km/h	16–20 km/h	170 eur
Teko	Nopeusrajoitus	Ylinopeus	Sakkorangaistus
Liikennerikos - Liikenneturvallisuuden vaarantaminen	Rajoituksesta riippumaton	Yli 20 km/h	kuljettajan tulojen mukaan
Teko	Nopeusrajoitus	Ylinopeus	Rangaistusasteikko
Liikennerikos - Törkeä liikenneturvallisuuden vaarantaminen	Rajoituksesta riippumaton	Yli 50 km/h (Oikeuskäytännön mukaan)	30 päiväsakkoa -2 vuotta vankeutta

Taulukko 2. Ylinopeuksista määrättävät seuraamukset. Lähde TLL 165 §, HE 32/1997 vp.

Liikennevirhemaksujen ja sakkorangaistusten tarkoituksena on muodostaa eheä kokonaisuus niin, ettei soveltamisalojen väliin jää mitään sanktioimatonta menettelyä. Näin ei kuitenkaan ole. Ongelmaksi muodostuu se, että liikennevirhemaksu ja sakkorangaistus käsitellään eri oikeudellisissa linjoissa, liikennevirhemaksu käsitellään hallinnollisessa menettelyssä, jossa päätökseen haetaan oikeus hallinto-oikeudesta ja sakkorangaistus käsitellään rikosoikeudellisessa linjassa, jossa sakkorangaistukseen haetaan muutosta käräjäoikeudesta. Tästä syystä esimerkiksi käräjäoikeus ei voi lieventää sakkorangaistusta liikennevirhemaksuksi tai hallinto-oikeus koventaa liikennevirhemaksua sakkorangaistukseksi.

Liikennevirhemaksu voidaan määrätä, jos ylinopeutta on enintään 20 km/h, jonka jälkeen asia käsitellään päiväsakolla eli sakkorangaistuksella. Rikoslain 23 luvun 1 §:n 3 momentissa kuitenkin sanotaan, ettei liikenneturvallisuuden vaarantamista sovelleta, jos aiheutettu vaara on ainoastaan vähäinen. Tieliikennelaissa ja rikoslaisissa on siis aukko, joka mahdollistaa sen, että ylinopeutta ajanut kuljettaja voi jäädä ilman rangaistusta.

Esimerkiksi tilanteessa, jossa rikkomuksesta epäilty on ajanut 21 km/h ylinopeutta ja poliisi on määrännyt hänelle liikenneturvallisuuden vaarantamisesta sakkorangaistuksen. Jos rikkomuksesta

epäilty valittaa asiasta kärjääoikeuteen ja kärjääoikeus katsoo, että teko ei ole ollut omiaan aiheuttamaan vaaraa muille tienkäyttäjille tai, että vaara on ollut ainoastaan vähäinen ja tällä perusteella kumoaa poliisin määräämän sakkomääräyksen niin tässä tapauksessa kärjääoikeus ei voi myöskään tuomita teosta lievempää rangaistusta eli liikennevirhemaksua, sillä se on hallinnollinen seuraamus. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että tällaisissa tilanteissa rikkomuksesta epäilty voi jäädä ilman minkäänlaista rangaistusta.

Jos kuljettaja on ajanut ylinopeutta yli 20 km/h ja keliolosuhteet ovat olleet hyvät eikä muuta liikennettä ole juurikaan ollut niin asiaa ei voida käsitellä liikennevirhemaksulla, koska ylinopeutta on yli 20 km/h. Jos teko on aiheuttanut ainoastaan vähäisen vaaran niin voidaanko kuljettajalle myöskään silloin kirjoittaa asiasta sakkoa?

Lainsäädäntö siis mahdollistaa tällä hetkellä sen, että jos ajaa ylinopeutta maksimissaan 20 km/h niin asiasta voidaan määrätä liikennevirhemaksu. Jos taas ajaa ylinopeutta 21 km/h tai tätä kovempaa, niin että teko ei aiheuta vähäistä vakavampaa vaaraa toisen turvallisuudelle, voi jäädä kokonaan ilman rangaistusta. Yksi ratkaisu tähän olisi, että lainsäätjä poistaa rikoslain 23 luvun 1 §:n 3 momentin säännöksen tai vaihtoehtoisesti nostaisi päiväsakkorajaa ja liikennevirhemaksua sovellettaisiin laajemmin kuten naapurimaassamme Ruotsissa, jossa on kiinteät sakkorangaistukset aina 40 ja 50 kilometrin ylinopeuksiin asti.

7 AJOKIELLON MÄÄRÄÄMISEEN VAIKUTTAVAT LIIKENNEVIRHEMAKSUT JA SAKKORANGAISTUKSET

Ajokiellon tarkoituksena on estää liikenne rikokseen tai toistuviin liikenne rikkomuksiin syyllistyneen kuljettajan osallistuminen liikenteeseen. Ajokiellolla pyritään parantamaan liikenneturvallisuutta sekä turvaamaan kuljettajan ja toisten tielläliikkujien henkeä sekä terveyttä (poliisi, luettu 16.4.2023).

Jos ajo-oikeuden haltija syyllistyy vuoden aikana kolmeen tai kahden vuoden aikana neljään ajo-oikeuteen vaikuttavaan liikenne rikkomukseen niin poliisin on määrättävä hänet ajokieltoon. (Ajokorttilaki 65 §.)

Poikkeuksena edelliseen ovat ajo-oikeuden haltijat, joilla on ollut auton ajo-oikeus vähemmän kuin kaksi vuotta sekä moottoripyörän ajo-oikeuden haltijat, joilla on ollut moottoripyörän ajo-oikeus alle kaksi vuotta eikä ole auton ajo-oikeutta. Heillä ajokieltoon johtaa vuoden sisällä kaksi, tai kahden vuoden sisällä kolme liikenne rikkomusta. (Ajokorttilaki 65 §.)

Ajo-oikeuteen vaikuttavia liikennevirhemaksulla käsiteltäviä rikkomuksia ovat:

- viestintävälineen kielletty käyttö ajon aikana,
- nopeusrajoituksen ylittäminen yli 10 km/h, alueella, jossa suurin sallittu nopeus on enintään 60 km/h,
- nopeusrajoituksen ylittäminen yli 15 km/h, alueella, jossa suurin sallittu nopeus on yli 60 km/h ja
- punaisen liikennevalon noudattamatta jättäminen.

Toistuvista liikenne rikkomuksista määrättyjen liikennevirhemaksujen lisäksi laskennassa huomioidaan myös muut liikenne rikoksista määrättyt ja tuomitut rangaistukset. (Traficom, luettu 3.2.2023.)

Poliisi voi kuitenkin määrätä kuljettajan ajokieltoon yhdestäkin liikenne rikoksesta. Tällaisia sakko menettelyssä käsiteltäviä liikenne rikoksia, joista poliisi määrää sakkorangaistuksen lisäksi ajo-oikeuden haltijan heti ajokieltoon ovat vakavaa piittaamattomuutta osoittava liikenneturvallisuuden vaarantaminen, kulkuneuvon kuljettaminen oikeudetta sekä rattijuopumus (Traficom, luettu 16.4.2023; poliisi, luettu 16.4.2023.)

Liikenne rikkomuksia ja liikenne rikoksia seuraa Liikenne- ja viestintävirasto Traficom. Se ylläpitää ajoneuvoliikennerekisterin ajokorttitietoja ja lähettää ajo-oikeuden haltijalle muistutuskirjeen ajokielon määräämisperusteista siinä vaiheessa, kun seuraava liikenne rikkomus tai liikenne rikos johtaisi harkintaan ajokiellosta. (Ajokorttilaki 65 §.)

8   PRODUKTI

Aloitimme tämän opinnäytetyön produktina toteutetun verkkokurssin työstämisen heti palattuamme koululle Poliisi (AMK) -tutkintoon kuuluvan työharjoittelujakson jälkeen. Meillä oli vahva visio siitä, millainen verkkokurssin rakenne tulisi olemaan ja miten halusimme verkkokurssin toteuttaa. Tarkoituksenamme oli toteuttaa opetusvideotyylinen verkkokurssi Moodle -alustalle, jonka toteutuksessa hyödyntäisimme H5P -sisältötyökalua.

Kun olimme saaneet käyttöoikeudet Moodle -alustalle, tutustuimme ensin kurssityötilaan ja sen tarjoamiin mahdollisuuksiin. Tämän jälkeen opettelimme käyttämään H5P -sisältötyökalua ja toteusimme molemmat, että tämä olisi paras tapa toteuttaa visiomme.

H5P-sisältötyökalu on yli 60 työkalun kokoelma, joka on automaattisesti käytössä Moodlen työtilassa. Se on helppokäyttöinen ja monipuolinen työkalu, jolla voi tehdä muun muassa interaktiivisia verkkosisältöjä sekä automaattisesti tarkastuvia tehtäviä.

Omasta mielestämme saimme parhaimman lopputuloksen kuvaamalla opetusvideoita, joihin liäsimme H5P -sisältötyökalulla kuvia ja tekstiä. Yksi tavoitteistamme oli, että verkkokurssi olisi yksinkertainen, visuaalisesti miellyttävä sekä opettavainen kokonaisuus sakkomenettelyn ja liikennevirhemaksun perusteista ja prosesseista. Moodle -alusta ja H5P- sisältötyökalu tarjosivat meille tähän tarkoituksenmukaisimmat työkalut.

8.1 Verkkokurssin työstämisprosessi

Kun olimme tutustuneet Moodlessa kurssityötilaan ja sen tarjoamiin mahdollisuuksiin niin rakensimme ensin kurssialustalle otsikkolaatikon eli ns. pääotsikon. Tässä vaiheessa pääotsikon olivat sakkomenettely ja liikennevirhemaksu. Niiden sisälle lähdimme suunnittelemaan aihetta käsitteleviä alaotsikoita kuten esimerkiksi tiedoksianto, maksaminen ja muutoksenhaku. Jokaisen alaotsikon alle liitimme aina aiheen mukaisen opetusvideon sekä muutamien opetusvideoiden lisäksi tekemiämme kaavioita ja taulukoita havainnollistamaan opetusvideoissa kerrottuja asioita.

Verkkokurssin työstämisprosessin aikana saimme idean tehdä kurssin alkuun oman käsitteiden määrittely -osion, jonka tarkoituksena on helpottaa opetusvideoilla kerrottujen asioiden ymmärtämistä. Ideoinnin seurauksena liäsimme myös verkkokurssin loppuun materiaali -osion, johon kokosimme yhteen opetusvideoiden yhteydessä olevat kaaviot ja taulukot.

Sakkomenettely sekä liikennevirhemaksu -osion loppuun teimme välitentit, joilla opiskelija voi testata oppimaansa sekä samalla kerrata kyseisen osion asioita. Verkkokurssin loppuun koostimme vielä lopputentin, jolla testataan verkkokurssin aikana opittuja asioita sakkomenettelystä ja liikennevirhemaksusta. Lopputentissä on yhteensä 20 kysymystä, joista 75% eli 15 kysymystä tulee saada oikein, jotta lopputentti on hyväksytysti suoritettu läpi. Tenttiä voi yrittää neljä kertaa. Lopputentin tarkoituksena on haastaa opiskelijaa sekä tarjota samalla oppimiskokemus.

Verkkokurssin työstämisprosessin aikana meille tuli vastaan useampia pienimuotoisia haasteita. Ratkaisu haasteisiin löytyi kuitenkin pohdinnan, luovuuden sekä kompromissien avulla. Suurin osa haasteista liittyi opetusvideoiden tekemiseen. Rauhallisen tilan löytäminen päiväaikaan ja visuaalisen taustan rakentaminen koulun tiloissa oli jo itsessään pienimuotoinen haaste. Myös opetusvideoiden tekeminen osoittautui odotettua haasteellisemmaksi. Opetusvideoita oli mahdotonta kuvata ilman käsikirjoitusta, sillä muistettavaa asiaa oli paljon ja halusimme kertoa kaikki olennaiset asiat selkeästi ja johdonmukaisessa järjestyksessä. Teimme jokaisen opetusvideon kuvaamiseen oman käsikirjoituksen. Käsikirjoitusten avulla saimme kaikki olennaiset asiat kerrottua asianmukaisesti.

Haasteita ilmeni myös siinä vaiheessa, kun olimme siirtäneet videot kurssialustalle ja aloimme liisäämään videoihin tekstilaatikoita. Tähän tarkoitukseen H5P-sisältötyökalu ei ollut paras mahdolli-

nen vaihtoehto, sillä se oli hieman kankea. Tekstilaatikot eivät skaalautuneet videoille oikean kokoiseksi ja tekstin fonttia, lihavoitua ym. oli hankala muuttaa, tai sitä ei pystynyt muuttamaan ollenkaan. Nämäkin haasteet selätimme käyttämällä luovuuttamme sekä tekemällä kompromisseja, jonka avulla päästiin lopulta meitä miellyttävään lopputulokseen.

8.2 Verkkokurssin sisältö

Verkkokurssi koostuu kuudesta pääotsikosta, jotka ovat tervetuloa kurssille, käsitteiden määrittely, sakkomenettely, liikennevirhemaksu, loppuentti sekä materiaalit. Verkkokurssilla käytetyt käsitteet ja opetusvideoiden tietopohja perustuu tämän opinnäytetyön raporttiin.

Tervetuloa kurssille -osiossa kerrotaan lyhyesti verkkokurssin tavoitteista, mitä kaikkea kurssi pitää sisällään ja miten sen suorittamisessa kannattaa edetä.

Käsitteiden määrittely -osiossa eri käsitteitä ja niiden merkitystä on avattu diaesityksen muodossa. Tarkoituksena on helpottaa ymmärtämään opetusvideoilla kerrottua asiaa paremmin, kun opetusvideoissa yleisesti käytetyt sekä haastavimmat käsitteet on avattu heti verkkokurssin alussa.

Sakkomenettely -osion alta löytyy kaikki sakkomenettelyyn liittyvät opetusvideot, jotka on jaettu alaotsikoihin aiheen mukaisesti. Lisäksi osiosta löytyy opetusvideoiden yhteydestä sakkomenettelyyn liittyvää materiaalia, kuten erilaisia taulukoita ja kaavioita havainnollistamaan opetusvideoissa kerrottua asiaa. Osista löytyy myös suorat linkit sakkomenettelyn kannalta keskeiseen lainsäädäntöön. Sakkomenettely -osion loppuun olemme koostaneet vielä välitentti, jonka tarkoituksena on, että opiskelija voi testata oppimaansa sekä kerrata sakkomenettelyn osalta keskeisiä asioita.

Liikennevirhemaksu -osion alta löytyy sakkomenettely -osion tavoin opetusvideot sekä liikennevirhemaksuun liittyvää materiaalia. Osista löytyy myös suorat linkit liikennevirhemaksua käsittelevään ja, siihen olennaisesti liittyvään lainsäädäntöön. Liikennevirhemaksu -osion lopussa on omien otsikoidensa alla opetusvideot, joissa käsittelemme sakkorangaistuksen ja liikennevirhemaksun välistä rajanvetoa sekä miten sakkorangaistukset ja liikennevirhemaksut vaikuttavat henkilön ajo-oikeuteen. Olemme myös liikennevirhemaksu -osion loppuun koostaneet välitentti, jonka tarkoituksena on, että opiskelija voi testata oppimaansa sekä kerrata liikennevirhemaksun osalta keskeisiä asioita.

Loppuentti -osiossa on nimensä mukaisesti loppuentti, jonka tarkoituksena on testata kurssin suorittamisen jälkeen opiskelijan osaaminen sakkomenettelyn ja liikennevirhemaksun perusteista ja prosesseista. Loppuentissä on yhteensä 20 kysymystä, jotka ovat väittämien sekä monivalintatehtävien muodossa. Opiskelija saa tentistä tulokset heti, kun on vastannut kysymyksiin ja lähettänyt

tentin tarkastettavaksi. Tentin hyväksytyt suoritukset edellyttävät, että 75 % vastauksista on oikein. Tenttiä on mahdollista yrittää neljä kertaa ilman aikarajaa.

Materiaali -osioon on koottu yhteen kaikki opetusvideoiden ohessa käytetty materiaali. Tarkoituksena on, että kaikki materiaali löytyy yhdestä paikasta, josta ne ovat helposti löydettävissä ja niihin on helppo palata myöhemmin.

Verkkokurssin tavoitteena on käsitellä sakkomenettelyn ja liikennevirhemaksun perusteet ja prosessit alusta loppuun asti niin, että opiskelijalle syntyy vahva käsitys ja ymmärrys näistä asioista. Verkkokurssi on suunniteltu niin, että opiskelijan ei ole välttämätöntä suorittaa verkkokurssia yhdellä kertaa, vaan sitä on helppo jatkaa, kun omaan aikatauluun parhaiten sopii. Jokaisen opetusvideon yhteyteen on lisätty tätä varten ruutu, johon voi merkata videon katsotuksi. Näin verkkokurssin jatkaminen on helppoa, kun näkee mihin on viimeksi jäänyt.

Lisäksi verkkokurssin otsikot ovat mietitty ja nimetty niin, että jos opiskelija haluaa nimenomaan jostakin yksittäisestä sakkomenettelyyn tai liikennevirhemaksuun liittyvästä asiasta tietoa, niin juuri se tieto olisi helposti löydettävissä. Ei siis tarvitse katsoa kaikkia opetusvideoita läpi, että saa tiedon itseä askarruttavaan kysymykseen. Olemme myös pyrkineet pitämään videot lyhyinä ja kertomaan vain olennaisimmat asiat esimerkkien kera sekä lisäämällä tekstilaatikoita videoihin, jotta mielenkiinto ja keskittyminen opetusvideoihin pysyisi yllä alusta loppuun asti. Verkkokurssin suorittaminen kestää kokonaisuudessaan noin 2 tuntia.

8.3 Verkkokurssin osaamistavoitteet

Poliisin määräämät sakkorangaistukset ja liikennevirhemaksu -verkkokurssin osaamistavoitteena on, että verkkokurssin myötä poliisiopiskelijalle syntyy selkeä kokonaiskuva sakkomenettelystä ja liikennevirhemaksun määräämisestä. Opiskelija tuntee sakkomenettelyn ja liikennevirhemaksun perusteet ja prosessit sekä osaa eri sakkolajien ja liikennevirhemaksun tiedoksiannon yhteydessä kertoa tarvittavat asiat. Verkkokurssin tavoitteena on vahvistaa poliisiopiskelijan sakkomenettelyn ja liikennevirhemaksun osaamista niin, että poliisiopiskelijalla on paremmat lähtökohdat lähteä työharjoittelujaksolle. Kun sakkomenettelyn ja liikennevirhemaksun perusteet ja prosessit ovat hallinnassa niin vastaaminen asiakkaan esittämiin kysymyksiin helpottuu ja vastaaminen on myös ammattimaisempaa. Lisäksi osallisten oikeusturva pääsee toteutumaan, kun poliisi tietää ja osaa kertoa ammattitaitoisesti sakkomenettely- ja liikennevirhemaksuprosessista aina suostumuksen merkityksestä muutoksenhakuun asti.

9 LOPUKSI

Opinnäytetyömme produktina toteutettua verkkokurssia testasi loppuvaiheessa kaksi sakkomenettelyyn ja liikennevirhemaksuun perehtynyttä Poliisiammattikorkeakoulun opettajaa sekä kaksi opinnoissaan erivaiheessa olevaa opiskelijaa. Toisella opiskelijoista koulutus oli alkuvaiheessa ja hänellä oli juuri alkanut koulun sakkomenettelyn oppitunnit ja toisella opiskelijalla taas opinnot olivat jo loppusuoralla, ja valmistuminen kolkutteli ovella.

Opettajat olivat yhtä mieltä siitä, että verkkokurssi oli selkeää sekä johdonmukainen ja opetusvideoiden asiasisältö piti kaikilta osin paikkansa. He pitivät hyvänä asiana myös sitä, että videot oli pidetty lyhyinä ja ytimekkäinä. Toinen opettajista piti erityisesti tiedoksiannon esimerkkivideoista, joissa olimme kuvanneet ns. mallisuoritukset. Hän piti niitä hyvinä ja havainnollistavina esimerkkeinä.

Molemmat opiskelijat pitivät verkkokurssia kokonaisuudessaan hyvin selkeänä, siitäkkin huolimatta, että käsiteltävää asiaa on paljon ja asia on osin monimutkaista. He pitivät kurssia myös hyödyllisenä sakkomenettelyn ja liikennevirhemaksun oppimisessa.

Opinnoissaan loppusuoralla oleva opiskelija koki, että verkkokurssi voisi olla myös hyödyllinen jo työelämässä oleville poliiseille. Lisäksi hän koki, että asioita oli helppo tarkistaa videoista, jos jokin asia oli päässyt unohtumaan. Molemmat opiskelijat kehuivat, että videot olivat sopivan lyhyitä, ja niissä oli kerrottu vain olennaisimmat asiat, jotka pitivät mielenkiinnon yllä alusta loppuun asti. Lisäksi opinnoissaan alkuvaiheessa oleva opiskelija koki, että tekstilaatikat tehostivat keskeisten asioiden oppimista. Hänen mielestään myös välitentit ja loppuentti olivat hyviä, sillä niillä testattiin erityisesti perusasioiden osaamista ilman kompakysymyksiä.

Saimme toiselta opettajalta palautteen yhteydessä korjausehdotuksen liittyen sakkomenettelyn suostumukset -opetusvideon asiasisältöön sekä yhden tenttikysymyksen korjaamiseen. Opintojensa alkuvaiheessa oleva opiskelija toivoi käsitteiden määrittely -osioon yhden käsitteen osalta tarkennusta. Kuvasimme sakkomenettelyn suostumukset -opetusvideon uudelleen ja teimme siihen tarvittavat korjaukset asiasisällön osalta. Teimme myös rakentavan palautteen pohjalta tenttikysymykseen sekä käsitteeseen tarvittavat tarkennukset.

Opinnäytetyössämme tavoitteenamme oli vastata muun muassa seuraaviin kysymyksiin:

1. Miksi juuri tämä sakkolaji?
2. Milloin määrätään päiväsakoilla käsiteltävä sakkorangaistus ja milloin hallinnollinen liikennevirhemaksu?

3. Miten sakkorangaistus määräytyy tapauksessa, jossa on tapahtunut sekä liikennerikos että liikennerikkomus?
4. Mitä asioita kerron asiakkaalle sakkorangaistuksen ja liikennevirhemaksun tiedoksiannossa?

Mielestämme onnistuimme vastaamaan erinomaisesti jokaiseen yllä mainittuun kysymykseen niin raportissa kuin verkkokurssin opetusvideoissakin. Lisäksi hyödynsimme esimerkkejä sekä erilaisia kaavioita ja taulukoita, joiden avulla pyrimme vielä havainnollistamaan kyseisiä asioita.

Raportissa ja verkkokurssissa on omat alaotsikot jokaiselle sakkolajille, jossa käydään läpi, miten ja millä perusteella juuri kyseinen sakkolaji muodostuu. Lisäksi havainnollitimme asiaa vielä esimerkkien avulla.

Sakkorangaistuksen sekä liikennevirhemaksun välistä rajanvetoa olemme pyrkineet tuomaan esille useammassa eri kappaleessa, mutta parhaiten se käy ilmi liikennerikos vai liikennerikkomus -kappaleesta, jossa käsittelemme sakkorangaistuksen ja liikennevirhemaksun rajanvetoa tarkemmin. Raportissa käsittelemme rajanvetoa syvällisemmin kuin opetusvideossa. Opetusvideossa käymme aiheen keskeiset asiat lyhyesti läpi, jotta kokonaiskuvan muodostaminen olisi helpompaa. Lisäksi laadimme vielä taulukon havainnollistamaan sakkorangaistuksen ja liikennevirhemaksun välistä rajanvetoa.

Liikennevirhemaksujen yhdistäminen -otsikon alta löytyy vastaus siihen, miten sakkorangaistus määräytyy tilanteessa, jossa on tapahtunut sekä liikennerikos että liikennerikkomus. Lisäksi avasimme kyseisen asian osalta perusteita laajemmin, sillä kun ymmärtää perusteet niin asiaa on myös helpompi soveltaa käytännössä. Tämän myötä asiakkaalle on helpompi perustella, miten sakkorangaistus muodostuu tässä tilanteessa ja miksi se muodostuu juuri tällä tavalla.

Sakkorangaistuksen ja liikennevirhemaksun tiedoksiannot on avattu yksityiskohtaisesti oman otsikon alla niin raportissa kuin verkkokurssillakin. Raportissa on yksityiskohtainen selvitys siitä, mitä asioita eri sakkolajien ja liikennevirhemaksun kohdalla tiedoksiannossa on kerrottava. Verkkokurssille teimme teoriaosuuden lisäksi omat opetusvideot, ns. malliesimerkit siitä, miten tiedoksianto tapahtuu käytännössä.

Opinnäytetyömme raportin tietopohja perustuu pääosin ajantasaiseen lainsäädäntöön, hallituksen esityksiin sekä Poliisihallituksen laatimaan ns. sakkokäsikirjaan, joiden lisäksi olemme täydentäneet tietopohjaa hyödyntämällä eri viranomaisten verkkosivustoja. Tällä perusteella opinnäytetyömme raportin tietoperustaa voidaan pitää luotettavana. Koska verkkokurssin tietopohja pohjautuu opinnäytetyömme raporttiin ja sen lisäksi kaksi Poliisiammattikorkeakoulun sakkomenettelyyn

ja liikennevirhemaksuun perehtynyttä opettajaa ovat vielä testanneet verkkokurssin asiasisällön paikkansa pitävyyden niin myös verkkokurssia voidaan pitää asiasisällöllisesti luotettavana.

Tavoitteenamme oli toteuttaa selkeä, informatiivinen, visuaalisesti miellyttävä sekä opettavainen verkkokurssi, joka vahvistaisi poliisiopiskelijan sakkomenettelyn ja liikennevirhemaksun osaamista ja toisi tukea teoriaopiskelun rinnalle. Voimme sanoa, että olemme päässeet tavoitteeseemme, sillä omasta mielestämme sekä palautteen mukaan verkkokurssi koettiin selkeäksi ja johdonmukaiseksi monimutkaisesta asiasta huolimatta. Molemmat erivaiheessa opintojaan olevat opiskelijat kokivat verkkokurssin hyödylliseksi, ja opinnoissaan loppusuoralla oleva opiskelija oli vahvasti sitä mieltä, että kurssista olisi hyötyä myös jo työelämässä oleville poliiseille.

Lisäksi tavoitteenamme oli, että verkkokurssi tulisi Poliisiammattikorkeakoulun opetuskäyttöön osaksi sakkomenettelyn ja liikennevirhemaksun opiskelua. Iloksemme voimme todeta, että pääsimme myös tähän tavoitteeseen, sillä verkkokurssimme otetaan osaksi Poliisiammattikorkeakoulun sakkomenettelyn opiskelua. Yhteenvetona voimme todeta, että olemme kaikilta osin päässeet tavoitteisiimme. Tällaista verkkokurssia ei ole koskaan aikaisemmin tehty kyseisestä aiheesta, joten toivomme, että toteuttamastamme verkkokurssista on mahdollisimman paljon hyötyä ja apua Poliisiammattikorkeakoulun opiskelijoille sakkomenettelyn ja liikennevirhemaksun opiskeluun.

Opinnäytetyöprosessi on tarjonnut meille paljon uutta tietoa poliisin arkityöhön sakkomenettelystä ja liikennevirhemaksun määrittämisestä. Voimme iloksemme todeta, että prosessin aikana oma tietämyksemme on kasvanut merkittävästi sakkomenettelyn ja liikennevirhemaksun osalta, ja sitä kautta olemme saaneet myös huomattavasti itseluottamusta asiaan. Uskomme, että tämän opinnäytetyön ansiosta osaamme jatkossa suorittaa niin sakon kuin liikennevirhemaksunkin tiedoksianton mallikkaasti, kertoa asiakkaalle itsevarmasti asian käsittelystä, sen etenemisestä sekä muutoksenhausta. Uskomme myös vahvasti siihen, että vastaaminen asiakkaan esittämiin kysymyksiin on jatkossa helpompaa eikä aina tarvitse turvautua partiokaveriin, kun oma tietämys on hyvällä tasolla.

LÄHTEET

Arvelin, Konsta & Rantaeskola, Satu 2017: Sakkomuistio. Poliisiammattikorkeakoulun Moodle. Sisäinen lähde. Luettavissa:

https://moodle.polamk.fi/pluginfile.php/61031/mod_resource/content/4/SAKKOMUISTIO%20Valmis.pdf. Luettu 5.5.2023

Esitutkintalaki 22.7.2011/805

Hallintolaki 6.6.2003/434

HE 94/2009 vp. Eduskunnalle laiksi sakon ja rikesakon määräämisestä sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi.

HE 32/1997 vp. Eduskunnalle liikenne rikoksia koskevan lainsäädännön uudistamista.

HE 178/2018 vp. Eduskunnalle sakon muuntorangaistuksen määräämistä koskevan sääntelyn muuttamiseksi.

HE 180/2017 vp. Eduskunnalle tieliikennelaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi.

Järvinen, Jasmi & Riipinen, Petra 2021: Sakon ja liikennevirhemaksun määrääminen. Tampere, Poliisiammattikorkeakoulu. AMK-opinnäytetyö.

Laki rikesakkorikkomuksista 18.11.2016/986

Laki rikosuhrimaksusta 22.5.2015/669

Laki sakon ja rikesakon määräämisestä 27.8.2010/754

Laki sakon täytäntöönpanosta 9.8.2002/672

Liikenteen oppikirja poliisin koulutukseen 2021, Osa: Liikenne rikosoikeus. Poliisiammattikorkeakoulun Moodle. Sisäinen lähde. Luettavissa:

https://moodle.polamk.fi/pluginfile.php/274609/mod_resource/content/1/Liikenteenoppikirja%202021%20Liikenne rikosoikeus.pdf. Luettu 11.3.2023.

Oikeudenkäymiskaari 1.1.1734/4

Oikeus: Oikeudenkäyntimaksut hallinto-oikeudessa. Luettavissa:

<https://oikeus.fi/tuomioistuimet/fi/index/asiointijulkisuus/maksut/oikeudenkayntimaksuthallinto-oikeudessa.html>. Luettu 13.3.2023

Oikeusministeriö: Sakon muuntorangaistuksen käyttöä laajennetaan 2021 alkaen. Luettavissa: <https://oikeusministerio.fi/-/sakon-muuntorangaistuksen-kayttoa-laajennetaan-2021-alkaen>. Luettu 2.4.2023

Oikeusrekisterikeskus: Liikennevirhemaksu. Luettavissa: <https://www.oikeusrekisterikeskus.fi/fi/index/palvelut/lisatietojasakoistajamuistaseuraamusmaksuista/liikennevirhemaksu.html>. Luettu 4.2.2023

Oikeusrekisterikeskus: Oikeusrekisterikeskus (ORK). Luettavissa: <https://oikeusrekisterikeskus.fi/fi/index/palvelut/lisatietojasakoistajamuistaseuraamusmaksuista/sakonmuuntorangaistus.html>. Luettu 22.3.2023

Oikeusrekisterikeskus: Rangaistusmääräys. Luettavissa: <https://www.oikeusrekisterikeskus.fi/fi/index/palvelut/lisatietojasakoistajamuistaseuraamusmaksuista/rangaistusmaarays.html>. Luettu 6.2.2023

Oikeusrekisterikeskus: Rangaistusvaatimus. Luettavissa: <https://www.oikeusrekisterikeskus.fi/fi/index/palvelut/lisatietojasakoistajamuistaseuraamusmaksuista/rangaistusvaatimus.html>. Luettu 5.2.2023

Oikeusrekisterikeskus: Rikesakkomääräys. Luettavissa: <https://oikeusrekisterikeskus.fi/fi/index/palvelut/lisatietojasakoistajamuistaseuraamusmaksuista/rikesakkomaarays.html>. Luettu 6.2.2023

Oikeusrekisterikeskus: Sakkojen, liikennevirhemaksujen ja muiden seuraamusten täytäntöönpano. Luettavissa: <https://www.oikeusrekisterikeskus.fi/fi/index/palvelut/lisatietojasakoistajamuistaseuraamusmaksuista.html>. Luettu 4.2.2023

Oikeusrekisterikeskus: Sakkomääräys. Luettavissa: <https://www.oikeusrekisterikeskus.fi/fi/index/palvelut/lisatietojasakoistajamuistaseuraamusmaksuista/sakkomaarays.html>. Luettu 6.2.2023

Oikeusrekisterikeskus: Sakkovaatimus. Luettavissa: <https://oikeusrekisterikeskus.fi/fi/index/palvelut/lisatietojasakoistajamuistaseuraamusmaksuista/sakkovaatimus.html>. Luettu 6.2.2023

Oikeusrekisterikeskus: Sakon muuntorangaistus. Luettavissa: <https://oikeusrekisterikeskus.fi/fi/index/palvelut/lisatietojasakoistajamuistaseuraamusmaksuista/sakonmuuntorangaistus.html>. Luettu 22.3.2023

Oikeusrekisterikeskus: Usein kysytyt kysymykset. Luettavissa: <https://oikeusrekisterikeskus.fi/fi/index/palvelut/lisatietojasakoistajamuistaseuraamusmaksuista/useinkysytytkysymykset.html>. Luettu 7.4.2023

Poliisi: Ajokiellot. Luettavissa: <https://poliisi.fi/ajokiellot>. Luettu 16.4.2023

Poliisi: Liikennevirhemaksu. Luettavissa:
<https://poliisi.fi/liikennevirhemaksu>. Luettu 4.2.2023

Poliisihallitus 2019: Käsikirja rangaistusten määräämiseksi sakon ja rikesakon määräämisestä annetun lain mukaisessa sakkomenettelyssä POL-2019-13145, "Sakkokäsikirja". Luettu 5.2.2023

Rantaeskola, Satu 2019: Rikos ja rikosprosessi. Tyrvää-Vammala-Sastamala, Warelia.

Rikoslaki 19.12.1889/39

Rikosuhripäivystys: Rikosuhrimaksu. Luettavissa:
<https://www.riku.fi/erilaisia-rikoksia/usein-kysyttya/rikosuhrimaksu/>. Luettu 3.2.2023

Rikosuhripäivystys: Rikosuhrimaksu vihdoin käyttöön. Luettavissa:
<https://www.riku.fi/rikosuhripaivystys/riku-lehti/riku-lehti-3-2016/rikosuhrimaksu-vihdoin-kayttoon/>.
Luettu 7.4.2023

Saari, Jari 2021: Johdatus sakkomenettelyyn. Poliisiammattikorkeakoulun Moodle. Sisäinen lähde.
Luettavissa: https://moodle.polamk.fi/pluginfile.php/23404/mod_resource/content/28/Johdanto%20sakkomenettelyyn%2023032023.pdf. Luettu 10.2.2023

Syyttäjälaitos: Maksukyvyn muutos. Luettavissa:
<https://syyttajalaitos.fi/maksukyvyn-muutos>. Luettu 2.4.2023

Syyttäjälaitos: Muutoksenhaku. Luettavissa:
<https://syyttajalaitos.fi/muutoksenhaku>. Luettu 8.2.2023

Syyttäjälaitos: Rangaistusvaatimus. Luettavissa:
<https://syyttajalaitos.fi/rangaistusvaatimus>. Luettu 5.2.2023

Syyttäjälaitos: Rikesakko-, sakko- ja rangaistusmääräys. Luettavissa:
<https://syyttajalaitos.fi/rikesakko-sakko-ja-rangaistusmaarays>. Luettu 6.2.2023

Syyttäjälaitos: Sakkomenettely. Luettavissa:
<https://syyttajalaitos.fi/sakkomenettely>. Luettu 4.2.2023

Syyttäjälaitos: Suostumus. Luettavissa:
<https://syyttajalaitos.fi/suostumus>. Luettu 4.2.2023

Taipale, Margit & Arvelin, Konsta: Sakotuksen ABC. Sinetti. Luettu 16.3.2023

Tiedote- Liikennevirhemaksut annetaan alaikäisille tiedoksi kentällä. Luettu 14.3.2023

Tieliikennelaki 10.8.2018/729

Traficom: Ajokortti-info. Luettavissa:
<https://ajokortti-info.fi/fi/ajokortti-info-etusivu>. Luettu 16.4.2023

Traficom: Liikenne rikkomukset ja liikennevirhemaksu. Luettavissa:

<https://www.traficom.fi/fi/liikenne/tieliikenne/tieliikennelaki2020/liikenerikkomukset-ja-liikennevirhemaksu>. Luettu 3.2.2023

Vilka Hanna & Airaksinen Tiina, 2004. Toiminnallinen opinnäytetyö. Jyväskylä, Gummerus Kirjapaino Oy.

Vilka, Hanna 2021: Näin onnistut opinnäytetyössä – Ratkaisut tutkimuksen umpikujiin. Jyväskylä, PS-kustannus.